

■ Valko-Venäjä

Kesäkuu 2010

Sisällysluettelo

Maaprofiili	4
Infrastruktuuuri	5
Politiikka ja hallinto	5
Talouden avaintiedot	6
Liiketoiminta	7
Valko-Venäjän vahvuudet ja heikkoudet	7
Markkinoiden positiivisia piirteitä	7
Markkinoiden negatiivisia piirteitä	7
Potentialiaalisia yhteistyöaloja	8
Rahoitus ja takuut	8
Finnvera	8
Teollisen yhteistyön rahasto Oy	9
Talous	10
Makrotalous	10
Bruttokansantuote	10
Inflaatio	11
Vaihtotase	11
Talouspolitiikka	11
Yksityistäminen	12
Työvoima	12
Ulkomaankauppa	13
Kauppapolitiikka	13
Ulkomaankaupan kehitys	14
Kauppa Suomen kanssa	15
Ulkomaiset investoinnit	17
Suomen investoinnit Valko-Venäjälle	18
Rakentaminen, logistiikka ja koneiden valmistus	19
Rakentaminen	19
Logistiikka	20

Koneet, laitteet ja sähkökoneet	21
Energia- ja metsäsektori	21
Energiassektori	21
Ympäristösektori	23
Metsäsektori.....	24
Metsä- ja puunjalostusteollisuus.....	24
Life Sciences ja elintarvikesektori.....	25
Terveystenhoito	25
Terveystenhoitoteknologia	26
Lääkemarkkinat.....	27
Maatalous- ja elintarvikesektori	28
Maatalous	28
Elintarvikesektori	29
Tieto- ja viestintäteknikka	30
Lankapuhelinmarkkinat	30
Matkapuhelinmarkkinat	31
Internet.....	32
Teknologiapalvelut.....	32
Palvelusektori.....	32
Kauppa	32
Matkailu	33
Pankkisektori.....	34
Tapakulttuuri	35
Linkkejä.....	36

Maaprofiili

Pinta-ala: 207 600 km²

Luonnonvarat: metsä (34 % pinta-alasta), kalium, turve, savi, hiekka, hieman öljyä

Rajanaapurit: Latvia, Liettua, Puola, Ukraina, Venäjä

Aika: GMT + 2 tuntia (sama aika kuin Suomessa)

Suurimmat kaupungit: Minsk (pääkaupunki, 1,8 milj. as.), Gomel (492 000 as.), Mogiljov (365 000 as.), Vitebsk (350 000 as.), Grodno (315 000 as.)

Asukasluku: 9,66 miljoonaa (toukokuussa 2010)

Väestön kasvu: - 0,4/1000 (2010)

Naisten eliniänodote: 76,93 vuotta

Miesten eliniänodote: 65,26 vuotta

Etniset ryhmät: valkovenäläiset 77,9 %, venäläiset 13,2 %, puolalaiset 4,1 % ukrainalaiset 2,9 %, muut 1,9 %.

Virallinen kieli: valkovenäjä (vain 1/3 väestöstä puhuu sitä äidinkielenään, 2/3 väestöstä äidinkieli on venäjä)

Uskonnot: ortodoksit 80 %, loput roomalaiskatolisia, uniaatteja, muslimeja, juutalaisia yms.

Infrastrukturi

Puhelinsuuntanumerot: +375, Minsk (0)17

Sähköverkko: 220V, 50Hz

Kiinteiden puhelinlinjojen tiheys: noin 40 %

Matkapuhelintiheys: noin 88,8 %

Internet: noin 3,1 miljoonaa käyttäjää

Tärkeimmät matkapuhelinstandardit: GSM, cdma, GPRS, EDGE

Tieverkosto: 94 797 km (maantietiheys 413 m/1 km²). Maan läpi kulkee kolme merkittävää moottoritietä: M1, joka yhdistää Puolan rajalla sijaitsevan Brestin kaupungin Moskovaan, M20, joka kulkee pohjois-eteläsuunnassa Riiasta Vitebskin ja Mogiljovin kautta Kiovaan sekä M13, joka kulkee maan eteläistä rajaa pitkin Brestistä Venäjälle.

Rautatieverkosto: 5 537km, josta 874 km sähköistettyä rataa. Noin 67 prosenttia rahtiliikenteestä ja 38 prosenttia matkustajaliikenteestä hoidetaan rautateitse.

Lentokenttiä: Kussakin kuudessa alueellisessa keskuksessa on lentokenttä. Suurin kansainvälinen kenttä on Minskin kansallinen lentokenttä (entinen Minsk-2).

Politiikka ja hallinto

Virallinen nimi: Valko-Venäjän tasavalta, Respublika Bjelarus, Republic of Belarus

Maatunnus: BY

Valtion päämies: presidentti Aljaksandr Rygoravitsh Lukashenka (translitteroitu muoto venäjältä Aleksander Lukashenko), joka valittiin kolmannelle viisivuotiskaudelle 19.3.2006 järjestetyissä vaaleissa 82,6 prosentin osuudella annetuista äänistä (virallinen virkaanastumistilaisuus 8.4.2006). Presidentillä on Valko-Venäjällä laajat valtuudet ja päätösvalta.

Pääministeri: Sidorski, Sergei Sergejevitsh

Parlamentti: Lainsäädäntövaltaa käyttää kaksikamarinen parlamentti (*Natsional'noje sobranije/National Assembly*), jonka alahuoneessa (*Palata predstavitelei/Chamber of Representatives*) on 110 edustajaa ja ylähuoneessa (*Sovjet Respubliki/Council of the Republic*) 64 edustajaa (presidentti nimittää kahdeksan, loput 56 valitaan paikallisuusneuvostojen vaaleilla neljäksi vuodeksi kerrallaan). Parlamentin vaikutusvalta on heikko, koska valta on keskitetty perustuslain muutoksilla ja kansanäänestyksillä presidentille.

Parlamentin pääpuolueet: Kommunistinen puolue, Maatalouspuolue, Valko-Venäjän Isänmaallinen puolue, Valko-Venäjän Liberaalidemokraattinen puolue. 28.9.2008 järjestetyissä parlamenttivaaleissa yksikään opposition edustaja ei saanut lunastettua paikkaa parlamenttiin.

Hallitus: Toimeenpanovaltaa käyttää hallitus, jonka jäsenet nimittää presidentti.

Alue- ja paikallishallinto: 6 aluetta (voblats) ja yksi kaupunki: Bretskaja (Bretsk), Gomelskaja (Gomel), Grodnenskaja (Grodno), Mogilovskaja (Mogiljov), Minskaja, Vi-

tebskaja (Vitebsk), Minsk

Seuraavat vaalit: presidentinvaalit 2011, parlamenttivaalit 2012

Merkittäviä vuosilukuja:

- heinäkuussa 1990 Valko-Venäjä julistautui itsenäiseksi
- syyskuussa 1991 Stanislau Shushkevich valittiin presidentiksi
- joulukuussa 1991 Neuvostoliitto hajosi ja Valko-Venäjän sosialistinen neuvostotasavalta muutti nimensä Valko-Venäjän tasavallaksi
- Shushkevich erosi korruptioepäilysten vuoksi (joista suurin osa oli peräisin tuolloisen korruption vastaisen komitean pääjohtajalta Aljaksandr Lukashenkalta)
- heinäkuussa 1994 Lukashenka valittiin presidentiksi ylivoimaisella äänenemmistöllä
- touko-joulukuussa 1995 ensimmäiset parlamenttivaalit sekä kansanäänestys, jolla saatiin hyväksyntä läheisemmille suhteille Venäjään
- marraskuussa 1996 kansanäänestys, jolla presidentin valtaoikeuksia lisättiin parlamentin kustannuksella ja presidentin virkakautta jatkettiin vuoteen 2001 saakka
- 8.12.1999 allekirjoitettiin sopimus valtioliitosta Venäjän kanssa, joka ratifioitiin tammikuussa 2000
- 9.9.2001 presidentti Aljaksandr Lukashenka valittiin uudelleen presidentiksi.
- 7.10.2004 kansanäänestys koskien perustuslain muutosta, joka poisti rajoitukset presidentin toimikausien määrältä
- 19.3.2006 presidentti Aljaksandr Lukashenka valittiin presidentiksi kolmannelle kaudelle.

Itsenäistynyt: 25.8.1991 (Neuvostoliitosta)

Kansallispäivä: 3.7.; Minskin saksalais miehityksestä vapautumisen muistopäivä

Perustuslaki: 30.3.1994, täydennettiin marraskuussa 1996 (kansanäänestys presidentin valtaoikeuksien lisäämiseksi ja kaksikamarisen parlamentin perustamiseksi) ja lokakuussa 2004 (kansanäänestys presidentin toimikausien rajoitusten poistamiseksi).

Talouden avaintiedot

Valuutta: Valko-Venäjän rupla (BYR)=100 kopeekkaa

Vaihtokurssi: 1 USD = 3 020,0 BYR (2010); Valko-Venäjän rupla devalvoitiin 20 prosentilla US-dollariin nähden 2.1.2009

Bruttokansantuote: 49,7 mrd. USD (2010)

BKT/capita (2009): käyvin hinnoin 4 694 USD, ostovoimakorjattu 11 600 USD (CIA)

Inflaatio: 7,0% (2010)

Työttömyys: vuonna 2009 keskimäärin 1% virallisten tietojen mukaan, todellisuudessa työttömiä huomattavasti enemmän

Päävientituotteet: koneet ja laitteet, kivennäisainetuotteet, kemianteollisuuden tuot-

teet ja kumi, tekstiilit, metallit, elintarvikkeet

Päätuontituotteet: öljy, kaasu, hiili, koneet ja laitteet, kemianteollisuuden tuotteet, elintarvikkeet, metallit, kumi ja muovit

Tärkeimmät kauppakumppanit: Venäjä, Ukraina ja Kazakstan

Verot: ALV:n peruskanta 18 %. Alennettua 10 prosentin arvonlisäveroa sovelletaan mm. lastenruokiin ja useisiin maataloustuotteisiin ja elintarvikkeisiin. Arvonlisäverosta on vapautettu mm. vientituotteet sekä myytäessä Valko-Venäjällä lääkkeet, lääketieteelliset laitteet sekä useat erilaiset palvelut. Yhtiövero on 24 % (poikkeukset erikoistalousalueet ja teknologiapuistot: 12 %) ja liikevaihtovero 2,0 %. Henkilötuloverotuksessa otettiin vuoden 2009 alussa käyttöön yhtenäinen 12 prosentin tulovero. Lisätietoja veroista: <http://www.minfin.gov.by/rmenu/taxation/>

Liiketoiminta

Valko-Venäjän vahvuudet ja heikkoudet

Markkinoiden positiivisia piirteitä

- Talous on kasvanut nopeammin kuin muissa IVY-maissa keskimäärin
- Väestön elintaso on parantunut hallituksen tukeman palkka- ja sosiaalipolitiikan ansiosta
- Pääsy Venäjän ja muiden IVY-maiden markkinoille Valko-Venäjän kautta
- Työvoiman korkea koulutustaso ja kohtuullinen palkkataso
- Talouskehitys perustuu edelleen viisivuotissuunnitelmiin, minkä ansiosta talouden painopistealueet tiedossa etukäteen
- Suuri osa teollisuusyrityksistä ryhmittynyt valtaviin konserneihin (assosiaatioihin), joiden kautta helpompi ottaa yhteys yksittäisiin yrityksiin
- Vapaakauppa-alueiden ja teknologiapuistojen tarjoamat edut
- Hallituksen pyrkimys yksityistää muutamia suuria teollisuuslaitoksia
- Rikollisuus vähäistä
- Tullilainsäädäntöä uudistettiin vuoden 2008 alussa – nyt vienti- ja tuontitullit ovat pääpiirteissään samat kuin Venäjällä

Markkinoiden negatiivisia piirteitä

- Presidentin suuri vaikutusvalta (esim. sopimusten tulkinnassa)
- Riippuvuus öljy- ja kaasutuonnista Venäjältä ja ylipäätään riippuvuus Venäjästä
- Valtion suuri vaikutusvalta talouselämässä, teollisuusyrityksistä lähes 80 prosenttia suoraan tai epäsuorasti valtion valvonnassa
- Korkea verorasitus (erityisesti teollisuusyrityksissä)
- Huonohkot suhteet länsimaihin
- Lainojen saanti kv. rahoituslaitoksilta on rajoitettua

- Teollisuustuotannon ja viennin kasvattaminen vaikeaa, ellei välttämättömiä rakenteellisia uudistuksia tehdä
- Suorat ulkomaiset investoinnit edelleen alhaisella tasolla
- Ulkomaisten investoijien asema epävarma lainsäädännön ristiriitaisuuksien, toistuvien muutosten ja epämääräisten tulkintojen takia
- Tuonnin korvaamiseen tähtäävä teollisuuspolitiikka
- Byrokratia esim. liiketoimintaa aloitettaessa
- Korruptio (vuonna 2008 Valko-Venäjä oli Transparency Internationalin selvityksen mukaan 139. tilalla 180 maan joukossa, kun listan hännillä olivat korruptoituneimmat maat)

Potentiaalisia yhteistyöaloja

- IT-sektorin kehittäminen presidentinhallinnon prioriteettiala – korkeateknologiapuisto Minskin lähellä
- Energia-alan modernisointihankkeet, energiansäästö tärkeä tavoite tulevilla viisivuotiskaudella
- Vaihtoehtoiset energialähteet (puujätteen ja turpeen käyttö energialähteenä, ydinvoimaloihin liittyvä tietotaito, bioenergia)
- Puu- ja puunjalostusteollisuus kehittyviä aloja, huonekalusektori voimakas
- Tuonnin korvaamiseen tähtäävä politiikka edellyttää teknologisen tason nostamista tuotantolaitoksissa, mikä luo kysyntää eri alojen koneille ja laitteille
- Vaatetusteollisuus tarjoaa mahdollisuuksia sopimusvalmistukseen
- Ympäristönsuojelu, jätteiden käsittely ja kierrätys alkutekijöissään

Rahoitus ja takuut

Finnvera

Yritys voi saada rahoitusta tai pienentää vientiin ja kansainvälistymiseen liittyviä riskejään Finnveran takuiden ja lainojen avulla. Suomalaisille viejille ja suomalaista vientiä rahoittaville pankeille myönnetään vientitakuuta Finnveran maakohtaisen takuupolitiikan mukaisesti. Vientitakuiden lisäksi Finnvera tarjoaa kansainvälistymiseen ja investointeihin liittyviä takauksia ja lainoja.

Vientitakuun hinta määräytyy vientimaan maaluokan (0-7, joista 7 korkein maariski), takuun maksuajan sekä Finnveran ostajasta / takaajasta tekemän riskiarvion perusteella. Maakohtaiset tiedot vientitakuista löytyvät Finnveran internet-sivuilta www.finnvera.fi.

Finnvera luokittelee Valko-Venäjän erittäin heikon maksukyvyyn maaksi (maaluokka 7/7). Vientitakuiden myöntäminen on rajoitettua. Myöntämistä voidaan harkita remburssiehtoisissa vientikaupoissa (vahvistettu peruuttamaton remburssi) enintään vuoden riski-ajalle. Lisäksi luottoriskitakuulla voidaan kattaa viejän ostajalle myöntämään

maksuaikaan liittyvää riskiä 50 %:iin kaupan arvosta, kun maksuaika on korkeintaan 30 päivää. Muissa tapauksissa takuita ei myönnetä.

Lisätietoja: aluepäällikkö Rami Karimeri, puh. 0204 60 7356, sähköposti rami.karimeri@finnvera.fi

Teollisen yhteistyön rahasto Oy (Finnfund)

Finnfund on suomalainen kehitysrahoitusyhtiö, joka tarjoaa pitkäaikaisia investointilainoja ja riskipääomaa yksityisten yritysten hankkeisiin kehitysmaissa ja Venäjällä. Finnfundin rahoitusinstrumentteja ovat osakepääomasijoitus, investointilaina ja välirahoitus tai näiden yhdistelmät. Rahoitusmuodosta riippumatta Finnfund on mukana hankkeissa vähemmistösijoittajana. Finnfund investoi ensisijaisesti suomalaisten yritysten tai niiden yhteistyökumppaneiden kohteisiin, mutta rahoittaa myös hankkeita, joissa käytetään suomalaista teknologiaa tai osaamista, parannetaan merkittävästi ympäristön tilaa tai tuetaan kohdemaan taloudellista ja sosiaalista kehitystä.

Useimmat Finnfundin investoinneista ovat teollisia hankkeita, mutta rahoitettavien kohteiden joukossa on myös muita toimialoja kuten energiantuotantoa, metsätaloutta, tietoliikennettä ja terveydenhuoltoa. Rahoitettavan hankkeen tulee olla kannattava ja sillä tulee olla myönteisiä kehitysvaikutuksia kohdealueella. Finnfundin rahoitus ei ole sidottu Suomesta tehtäviin hankintoihin. Finnfundin yhteydessä toimii myös ulkoasiainministeriön rahoittama liikekumppanuusohjelma, Finnpartnership, joka tarjoaa neuvontapalveluja ja liike-kumppanuustukea suomalaisyritysten hankkeisiin kehitysmaissa (www.finnpartnership.fi). Lisätietoja: investointijohtaja Helena Arlander, puh. (09) 3484 3355, sähköposti helena.arlander@finnfund.fi; www.finnfund.fi

Talous

Makrotalous

Valko-Venäjän talouskehitystä kuvaavia tunnuslukuja ja ennusteita

	2006	2007	2008	2009	2010e	2011e
BKT, mrd. USD	36,9	44,8	60,3	49,0	49,7	58,9
BKT kasvu (muutos %)	9,9	8,1	10,0	0,2	3,0	3,5
Investoinnit (kasvu %)	32,2	15,0	17,3	19,0	-	-
Inflaatio (vuotuinen ka. %)	6,6	12,1	14,8	13,0	7,0	8,0
Työttömyysaste %	1,2	1,0	1,2	1,0	1,0	0,9
Vaihtotaseen yli-/alijäämä (% BKT:sta)	-4,1	-6,8	-8,6	-13,1	-8,0	-7,0
Budjettitilanne, % BKT:sta	1,4	-0,3	1,4	-0,7	-2,0	-1,8
Vaihtokurssi BYR:USD	2 145	2 146	2 136	2 789	3 020	2 990

Lähde: EIU, 06/2010

Bruttokansantuote

- BKT kasvoi 0,2 prosenttia vuonna 2009, vuodelle 2010 kasvua ennustetaan 3,0 prosenttia

Vaikka talousuudistukset ovat jääneet vähäisiksi, eikä ulkomaisia investointeja ole juuri saatu, on Valko-Venäjän talouskasvu kuitenkin ollut kärkipäässä IVY-maiden joukossa vuodesta 1996 lähtien. Merkittävimmin korkeisiin talouslukuihin vaikutti vuoden 2008 alkuun asti Venäjältä muita maita huomattavasti edullisemmin saatu energia. Öljytuotteiden ohella myös muiden Valko-Venäjän keskeisten vientituotteiden, kuten metallien ja kalilannoitteiden, hintakehitys maailmanmarkkinoilla oli suotuisa.

Vuonna 2008 BKT kasvoi maan tilastoviraston mukaan edelleen kymmenen prosenttia edellisvuodesta. On kuitenkin muistettava, että Valko-Venäjän tilastointi ei välttämättä anna oikeaa kuvaa todellisesta kehityksestä tilastoinnin puutteellisuuksien vuoksi. Verrattuna moniin muihin IVY-maihin, joissa kasvun ovat viime vuosina taanneet vähän työllistävät raaka-ainesektorit, on kasvu Valko-Venäjällä ollut laaja-alaisempaa ja koitunut työvoiman eduksi. Hyvä työllisyystilanne ja hallituksen avokäytin palkkapolitiikka ovat tuoneet hyvinvointia myös väestölle, minkä ansiosta köyhyyssaste on Valko-Venäjällä alhaisempi kuin missään muussa IVY-maassa.

Maailmanlaajuinen taluskriisi on jättänyt jälkensä myös Valko-Venäjän talouteen. Vuoden 2009 ensimmäisellä puolikkaalla bruttokansantuote kasvoi enää 0,3 prosenttia, vuodelle 2010 ennuste on 3 prosenttia. Kaksinumeroiset talouskasvuluvut väistämättä hidastuvat lähivuosina useista eri syistä. Valko-Venäjä menettää huomattavan osan öljytuloistaan öljyn alhaisen hinnan ja Venäjän kanssa tehtyjen järjestelyjen vuoksi. Lisäksi Gazprom on jo vuoden 2007 alusta lähtien alkanut korottaa Valko-Venäjälle toimittamansa kaasun hintaa. Finanssikriisin aiheuttamien ongelmien lisäksi öljyn kuljetuksella ja öljytuotteiden viennillä saatavien tulojen merkittävä väheneminen

Finpro

ja toisaalta kaasun hinnan nousu merkitsevät suuria vaikeuksia Valko-Venäjän taloudelle lähivuosina.

Inflaatio

Valko-Venäjän talouden kasvulukemat on saavutettu korkean inflaation kustannuksella. Vaikka inflaatiota saatiin kuluvan vuosikymmenen puolivälissä alennettua, on se ollut korkeimpia koko IVY-alueella. Vuoden 2007 viimeisinä kuukausina inflaatio alkoi jälleen kiihtyä, mikä jatkui vuonna 2008 niin, että kuluttajahintainflaatio oli koko vuoden osalta 14,8 prosenttia. Vuonna 2009 inflaatio oli vielä 13 prosenttia, mutta vuodelle 2010 ennuste on enää 7 prosenttia.

Vaihtotase

Teollisuustuotannon modernisoinnin hitauden vuoksi valkovenäläisten tuotteiden kilpailukyky kansainvälisillä ja jopa IVY-maiden markkinoilla on heikko. Tämän vuoksi vienti ei ole kehittynyt odotetulla tavalla. Toisaalta tuonti on varsinkin viime vuosina kasvanut selvästi vientiä nopeammin ja johtanut kauppavajeen suurenemiseen. Kauppavajeen kasvun vuoksi myös vaihtotase on ollut alijäämäinen koko kuluvan vuosikymmenen alkupuolen.

Vuonna 2008 vaihtotasetilanne heikkeni olennaisesti edellisvuodesta ja vaje kasvoi 9,4 prosenttiin bkt:stä. Vuonna 2009 vaje kasvoi entisestään, yli 13 prosenttiin bkt:stä. Vuoden 2010 ennuste on 8 prosenttia. Merkittävin syy oli Venäjältä tuotavan kaasun hinnan merkittävä nousu. Hallituksen tuontia rajoittavista toimista huolimatta myös kulutus- ja investointitavaratuonti on jatkunut korkealla tasolla. Lähivuosina tuontilasku hieman pienenee kuluttajien ostovoiman heikkenemisen ja investointitoiminnan vähenemisen vuoksi. Toisaalta myös vienti romahtaa. Helpotusta ei ole odotettavissa vielä tulevan vuosikymmenen alkupuolellakaan, sillä vuodesta 2011 alkaen Valko-Venäjä joutuu maksamaan kaasusta saman hinnan kuin muutkin Euroopan maat.

Talouspolitiikka

Poliittiset puitteet

Poliittinen valta on Valko-Venäjällä, Euroopan viimeisessä diktatuurissa, keskittynyt presidentti Aljaksandr Lukashenkan ja hänen pienen lähipiirinsä käsiin. Presidentti Lukashenka päättää myös talouspoliittisista linjauksista. Lukashenkan harjoittaman ns. sosialistisen markkinatalouden periaatteisiin on kuulunut valtion vankka ote taloudesta. Yksityistäminen on edistynyt hitaasti ja valtio on pönkittänyt erilaisilla tukipaketeilla suuria ja kannattamattomia tuotantolaitoksia.

Talouspolitiikka

Melko korkeiden verotulojen ja toisaalta huomattavien menoleikkausten ansiosta Valko-Venäjän budjettivajeet ovat olleet pieniä. Budjettitilanteen kokonaiskuvaa vääristää

se, että presidentin hallinnolla on virallisen budjetin ulkopuolella käytössään runsaat budjetin ulkopuoliset rahastot. IMF ja muut läntiset rahoituslaitokset ovat toistuvasti kritisoineet Valko-Venäjän budjetteja läpinäkyvyyden puutteesta.

Maailmanlaajuinen talouskriisi ei ole ohittanut Valko-Venäjääkään. Sen tuotteiden kysyntä vientimarkkinoilla on vähentynyt, yritysten lainansaantimahdollisuudet ovat heikentyneet ja valtion valuuttavarannot supistuneet. Maan keskuspankki käytti jo vuoden 2008 loppupuolella 1,33 miljardia dollaria kulta- ja valuuttavarantojaan reaalityökalouden ja talouskasvun tukemiseen. Taloudellista ahdinkoa on lisännyt maksutasetilanteen heikkeneminen vientitulojen vähennyttä lannoitteiden ja petrokemian tuotteiden hintojen laskun takia. Myös vienti Venäjälle, joka on tärkein koneiden ja laitteiden, huonekalujen, elintarvikkeiden yms. ostaja, on kangerrellut ja vähentänyt vientituloja.

Talouden vakauttamiseksi Valko-Venäjä devalvoi IMF:n painostuksesta vuoden 2009 alussa maan valuutan 20 prosentilla suhteessa US-dollariin. Valko-Venäjän rupla on sidottu US-dollariin, euroon ja Venäjän ruplaan.

Valko-Venäjän talouden suurin uhka on Venäjältä tuotavan kaasun hinnan nousu. Se heijastuu suoraan budjettiin, sillä lähes kaikki kaupunkiasunnot lämmitetään kaasulla.

Yksityistäminen

Valko-Venäjä on edistynyt hitaasti yritystensä yksityistämässä. Vaikka ns. pienyksityistäminen on saatu pääosin vietyä loppuun, on valtaosa suurista teollisuusyrityksistä ja monopoliyhtiöistä edelleen valtion omistuksessa. Lukashenkan politiikka nojaa perinteisten teollisuustuotteiden tuotantoon. Kun Venäjä on ollut halukas vuosi vuodelta ostamaan näitä tuotteita, ovat rattaat pyörineet ilman yksityistämistä tai muita rakenteellisia uudistuksia. Tämän vuoksi valtion ote on ollut tiukka ja valtaosa yrityksistä toimii neuvostoaikojen mallilla. Yksityisen sektorin osuus on marginaalinen useimmilla tuotannonaloilla. Joidenkin arvioiden mukaan ainoastaan 25 prosenttia bruttokansantuotteesta tuotetaan muissa kuin valtion kokonaan tai osittain omistamissa tai valvomissa yrityksissä.

Lukashenka on vastustanut myös yksityistä maanomistusta, mikä tulee valtiolle kalliiksi. Tällä hetkellä yli 80 prosenttia maataloista toimii tappiolla. Valtio joutuu panostamaan valtavia summia budjetista ja budjetin ulkopuolisista rahastoista maataloille pitääkseen toiminnan ylipäätään käynnissä. Lukashenka on luvannut käyttää yli 30 miljardia dollaria tulevien viiden vuoden aikana maataloustukeen. Kaasun hinnan nousu tosin saattaa muuttaa suunnitelmia.

Työvoima

Virallisten tilastojen mukaan työttömyysprosentti on ainoastaan prosentin luokkaa työvoimasta. Työttömäksi rekisteröityneitä on alle 50 000. Alueelliset erot eivät ole suuria, työttömyysaste on korkeimmillaankin vain hieman yli kaksi prosenttia. Alhaiset työttömyysluvut selittyvät osittain valtion halulla taata täystyöllisyys pitämällä keino-

Finpro

koisesti pystyssä kannattamattomia yrityksiä. Toisaalta alhainen työttömyys selittyy vajavaisella rekisteröinnillä. Kuten useissa muissakin IVY-maissa, kiinnostusta työttömäksi ilmoittautumiseen ei juuri ole, koska työttömyysavustukset ovat olemattomat.

Teollisuus on merkittävin työllistäjä yli neljänneksen osuudella. Maatalouden osuus on noin 9 prosenttia. Työvoimasta noin puolet työskentelee valtiollisissa yrityksissä, 47 prosenttia yksityisissä yrityksissä (esim. palvelualueen yritykset) ja loput ulkomaista pääomaa omaavissa yhteisyrityksissä ja ulkomaisissa yrityksissä.

Ulkomaankauppa

Kauppapolitiikka

- Valko-Venäjä on IMF:n, IBRD:n, EBRD:n, IFC:n jäsen.
- Valko-Venäjä kuuluu Itsenäisten valtioiden yhteisöön (IVY) yhdessä 10 muun entisen neuvostotasavallan kanssa (entisistä neuvostotasavalloista Turkmenistan ei ole IVYn täysjäsen, vaan ainoastaan liitännäisjäsen).
- 23.4.2004 Valko-Venäjä ratifioi sopimuksen yhteisen talousalueen (Single Economic Space) perustamisesta Ukrainan, Venäjän ja Kazakstanin kanssa. Talousaluetta ei ole saatu muodostettua, koska Ukraina suostuisi vain vapaa-kauppa-alueen luomiseen, kun taas muiden tavoitteena on myös tullionioni ja makroekonomisen politiikan koordinointi.
- 6.10.2007 Valko-Venäjän, Venäjän ja Kazakstanin presidentit allekirjoittivat Dushanbessa joukon asiakirjoja koskien Euraasian talousalueen (Eurasec) tulliliiton perustamista. Valko-Venäjä ratifioi sopimuksen kesäkuussa 2008. Sopimuksen tullessa voimaan tullimaksut ja muut kaupan rajoituksen mainittujen kolmen maan välillä poistuvat. Euraasian talousalueeseen kuuluvat sopimuksen allekirjoittajamaiden lisäksi Kirgisia, Tadžikistan ja Uzbekistan, joiden odotetaan liittyvän tullionioniin, kun ne katsovat olevansa valmiita siihen. Syksyllä 2008 Uzbekistan ilmoitti jättäytyvänsä Eurasecin ulkopuolelle. Armenia, Moldova ja Ukraina ovat mukana tarkkailijan ominaisuudessa.
- Valko-Venäjän ja Venäjän välillä on neuvoteltu valtioliitosta jo kuluvan vuosikymmenen alkupuolelta lähtien. Vaikka yhteisiä elimiä on perustettu ja erilaisia sopimuksia allekirjoitettu, näkemyserot valtioliiton toteuttamistavasta ovat vielä kaukana toisistaan. Valko-Venäjä haki WTO-jäsenyyttä jo vuonna 1993, mutta prosessi on edennyt hitaasti.
- Valko-Venäjä on ainoa Euroopan maa, joka ei ole Euroopan neuvoston jäsen
- ETYJ on ainoa merkittävä eurooppalainen järjestö, jossa Valko-Venäjä on tasavertaisena jäsenenä mukana. Valko-Venäjä on myös mukana EU:n suunnittelemassa Eastern Partnership Initiative -aloitteessa.

Ulkomaankaupan kehitys

Valko-Venäjä on koko itsenäisyytensä ajan käynyt kauppaa IVY-maiden, erityisesti Venäjän, kanssa. Itävienti on koostunut pääasiassa koneista ja laitteista, tekstiileistä sekä maataloustuotteista. Ilman teollisuuden rakenteellisia uudistuksia viennin kasvattaminen länteen on mahdotonta, koska valkovenäläisten tuotteiden kilpailukyky heikkenee vuosi vuodelta investointien puuttuessa. Viennin kehitys on pitkälle riippuvainen Venäjän ja muiden IVY-maiden halusta ostaa valkovenäläisiä tuotteita.

Vuonna 2009 Valko-Venäjän vienti supistui edellisvuodesta yli 10 miljardilla ja viennin arvo oli 21 miljardia dollariin. Myös tuonti laski hieman ja sen arvo oli 28 miljardia dollaria. Kauppavaje suureni 6,4 miljardiin dollariin edellisvuoden 5,2 miljardista. Ulkomaankaupan kasvuun vaikuttivat ennen kaikkea öljy- ja kaasutuotteiden korkeat hinnat.

Kivennäisaineet ja kivennäisainetuotteet ovat tärkein vientituoteryhmä. Öljytuotteiden ohella merkittävä kivennäisainetuote on kaliumsuola, jonka osalta Valko-Venäjällä on maailman suurimpiin kuuluvat varannot. Kemianteollisuuden tuotteiden, lannoitteiden ja kumin osuus viennissä on myös merkittävä. Valko-Venäjä vie myös koneita ja laitteita (erityisesti traktoreita ja kuorma-autoja). Maataloustuotteita ja elintarvikkeita vieään lähinnä Venäjälle.

Tuontia hallitsevat öljy ja kaasu (pääosin Venäjältä). Energiatuotteiden ohella merkittäviä tuontituotteita ovat koneet ja laitteet, musta- ja värimetallit, kemianteollisuuden tuotteet ja kumi sekä elintarvikkeet.

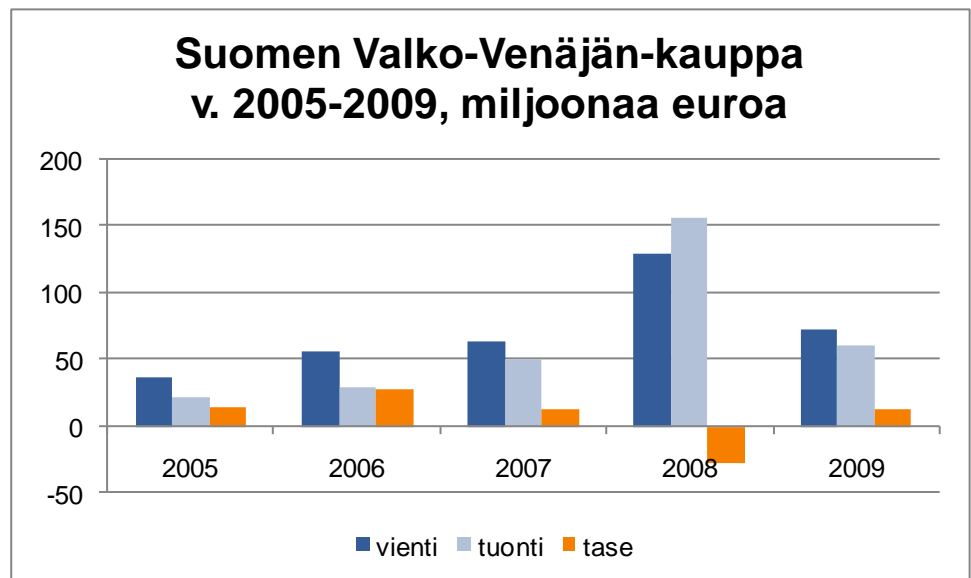
Tärkeimmät kauppakumppanit

Venäjä on ylivoimaisesti suurin vientimaa. Öljytuoteviennin ansiosta Alankomaat on toisella sijalla, mutta muuten vienti suuntautuu pääasiassa lähinaapureihin.

Venäjä on myös tärkein tuontimaa. Toisella sijalla on Saksa ja muita tärkeitä kauppakumppaneita ovat Ukraina, Kiina ja Puola.

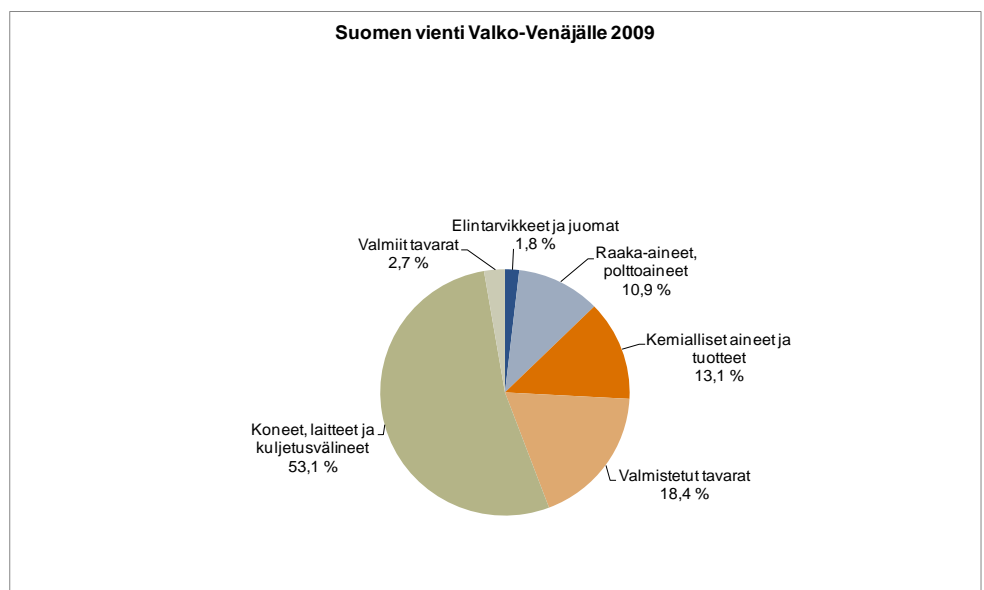
Kauppa Suomen kanssa

Suomen kauppa Valko-Venäjän kanssa on vähäistä, mutta on osoittanut kasvua lähes koko kuluvan vuosikymmenen alkupuolen. Tosin viime vuonna Suomen vienti Valko-Venäjälle oli arvoltaan 73 miljoonaa euroa, eli yli 50 miljoonaa vähemmän kuin edellisvuonna. Tuonti puolestaan laski lähes 100 miljoonalla vuodesta 2008 ja sen arvo oli 60 miljoonaa euroa. Kauppa kääntyi Suomelle ylijäämäiseksi.

Lähde: Tullihallitus

Aikaisempien vuosien tapaan Suomen merkittävimpiä vientituotteita Valko-Venäjälle olivat koneet ja laitteet sekä moottoriajoneuvot.

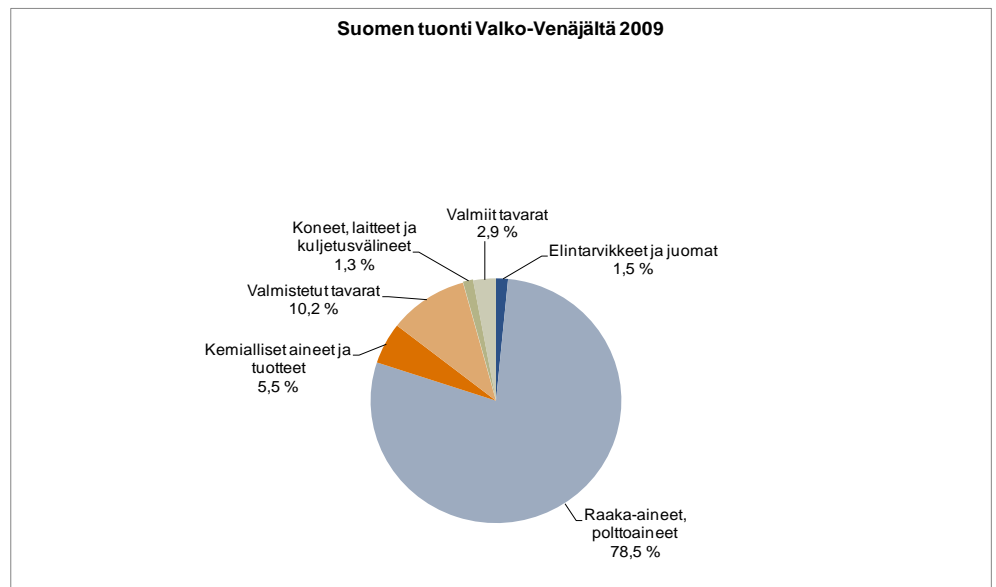
Lähde: Tullihallitus

Suomen 10 tärkeintä vientituotetta Valko-Venäjälle vuonna 2009

	SITC-nimike	milj. EUR	Osuus %	Muutos %
1	Moottoriajoneuvot	15,8	22	-59
2	Voimakoneet ja moottorit	6,7	9	-71
3	Kivennäisöljyt ja kivennäisöljytuotteet	6,6	9	-25
4	Yleiskäyttöiset teollisuuden koneet ja laitteet	5,8	8	-14
5	Eri toimialojen erikoiskoneet	5,6	8	-36
6	Paperi ja pahvi sekä tuotteet niistä	5,3	7	-13
7	Muovit, valmistamattomat	2,5	3	-17
8	Lääkevalmisteet ja farmaseuttiset tuotteet	2,3	3	71
9	Rauta ja teräs	2,2	3	-16
10	Erinäiset kemialliset tuotteet	2,1	3	-29
10 tärkeintä yhteensä		54,9	75	
Koko vienti		73,1	100	-43

Lähde: Tullihallitus

Tuontia hallitsivat edelleen poltto- ja voiteluaineet. Myös rautaa, terästä ja puutavaraa tuodaan paljon.

Lähde: Tullihallitus

Suomen 10 tärkeintä tuontituotetta Valko-Venäjältä vuonna 2009

	SITC-nimike	milj. EUR	Osuus %	Muutos %
1	Kivennäisöljyt ja kivennäisöljytuotteet	42,3	71	-35
2	Rauta ja teräs	5,1	8	-46
3	Puutavara ja korkki	2,7	4	-94
4	Lannoitteet, valmistetut	2,4	4	-87

5	Vaatteet ja vaatetustarvikkeet	1,4	2	-25
6	Vuodat, nahat ja turkisnahat, raa'at	1,2	2	3
7	Kivihiili, koksi, briketit yms.	0,9	1	16
8	Tuotteet epäjalosta metallista	0,7	1	-1
9	Rehuaineet	0,7	1	-24
10	Yleiskäyttöiset teollisuuden koneet ja laitteet	0,6	1	-46
10 tärkeintä yhteensä		58,0	97	
Koko tuonti		60,1	100	-62

Lähde: Tullihallitus

Ulkomaiset investoinnit

Presidentti Lukashenkan omaperäinen politiikka, talousuudistusten hidaskäynnin eteneminen ja teollisuuslaitosten rappeutuminen sekä lainsäädännön ristiriitaisuus ovat näihin päiviin saakka jarruttaneet ulkomaisten investointien tuloa maahan.

Suorilla ulkomaisilla investoinneilla on toistaiseksi ollut mitätön osuus Valko-Venäjän talousuudistuksissa, mutta hallitus pyrkii kaikin keinoin parantamaan tilannetta. Hallitus myöntää yrityksille tietyin ehdoin veroalennuksia ja tarjoaa tullihelpotuksia sellaisille tuontikoneille ja laitteille, jotka ovat olennainen osa investointihanketta. Ulkomaisten investointien edistämistä varten talousministeriön yhteyteen perustettiin vuonna 2006 kansallinen investointitoimisto ([National Investment Agency](#)), joka toimii yhden luukun periaatteella.

Vuodesta 1995 lähtien Valko-Venäjälle on tehty suoria ulkomaisia investointeja 8,7 miljardin dollarin arvosta. Merkittävimpiä investoijamaita ovat olleet Venäjä, Sveitsi, Saksa, Iso-Britannia ja Kypros. Viime vuosina myös Liettua ja Latvia ovat lisänneet investointejaan Valko-Venäjälle.

Vuonna 2008 suorat ulkomaiset investoinnit olivat arvoltaan 2,3 miljardia dollaria. Muita investointeja tehtiin 4,4 miljardin dollarin arvosta ja niiden osuus kaikista ulkomaisista investoinneista oli 65 prosenttia.

Vuoden 2009 alkupuolella ulkomaiset investoinnit putosivat reilulla 30 prosentilla edellisvuodesta ja ne muodostivat lähes 70 prosenttia kaikista ulkomaisista investoinneista eli yli puolet enemmän kuin edellisellä vertailukaudella. Niiden arvo oli 1,3 miljardia dollaria.

Vuodelle 2010 hallitus on asettanut tavoitteeksi houkuttaa ulkomaisia investointeja 2,5 miljardin dollarin edestä. Suorista ulkomaisista investoinneista 75 prosenttia menee kuljetusalalle. Muita tärkeitä sektoreita ovat valmistusteollisuus ja kaupan ala.

Lähivuosina prioriteettialoja ulkomaisille investoinneille ovat mm. bioenergian hyödyntäminen, koneenrakennus- kemian-, tekstiili- ja vaatetusteollisuus, rakennusmateriaalituotanto, elintarviketeollisuus, lääketieteellisten laitteiden tuotanto sekä hankkeet, jotka liittyvät energiansäästöön, ympäristönsuojeluun ja puolustusteollisuuden yritys-

ten muuttamiseen siviilituotantoon. Merkittävä investointikohde on myös IT-teollisuus, jonka kehittämistä varten Minskin lähelle on perustettu teknologiapuisto.

Ulkomaisten investointien houkuttelemiseksi Valko-Venäjän alueelle on perustettu useita vapaakauppa-alueita (Free Economic Zones). Perusvaatimus alueille asettuville on, että yrityksen pääomaan sijoitetaan vähintään 20 000 USD ja että vähintään 90 prosenttia tuotavista laitteista on alle viisi vuotta vanhoja. Vapaakauppa-alueilla ulkomaisille investoijille tarjotaan erilaisia etuja, mm. 50 prosentin alennus yhtiöverosta arvonlisä- ja muutamista muista veroista sekä vapautus tuontitulleista. Tällä hetkellä toiminnassa ovat [Minskin](#), [Brestin](#), [Gomel-Ratonin](#), [Vitebskin](#), [Mogiljovin](#) ja [Grodnon](#) vapaakauppa-alueet. Eniten investointeja ovat saaneet Brestin ja Minskin vapaakauppa-alueet.

Ulkomaiden kansalaisilla ei ole oikeutta omistaa maata Valko-Venäjällä. Sen sijaan ulkomaiset yritykset, kuten myös valkovenäläiset yritykset, voivat vuokrata maata tai saada maankäyttöoikeuden jopa 99 vuodeksi.

Suomen investoinnit Valko-Venäjälle

Suomen investoinnit Valko-Venäjälle ovat vähäisiä. Kaiken kaikkiaan Valko-Venäjän yritysrekisterissä on kymmenkunta suomalaista pääomaa omaavaa yritystä. Mm. teollisuuden raaka-aineisiin erikoistuneella Bang & Bonsomerilla on ollut Minskissä toimisto jo yli kymmenen vuotta. Syksyllä 2007 Tietoenator rekisteröi Minskin korkeateknologiapuistoon tutkimus- ja kehityskeskuksen. Syksyllä 2008 Olvi kertoi ostaneensa 11,5 miljoonalla eurolla 51 prosenttia maan neljänneksi suurimman panimon, Lidskoe Pivon osakekannasta.

Suomella on Valko-Venäjän kanssa investointien edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskeva sopimus, joka allekirjoitettiin 8.6.2006 ja joka tuli voimaan 10.4.2008. Kaksinkertaisen verotuksen estävä sopimus allekirjoitettiin 18.12.2007.

Rakentaminen, logistiikka ja koneiden valmistus

Rakentaminen

Valko-Venäjän rakennussektori alkoi kasvaa 90-luvun alkuvuosien syvän laman jälkeen vasta vuonna 1996, jolloin valtio alkoi myöntää edullisia lainoja rakennushankkeisiin. Kuluva vuosikymmenen alkupuolella kasvu oli hitaampaa, mutta alkoi voimistua vuonna 2003. Vielä vuoden 2008 ensimmäisellä puolikkaalla kasvu oli yli 20 prosenttia, mutta hidastui vuoden viimeisinä kuukausina niin, että keskimääräinen kasvu koko vuoden osalta jäi 17,3 prosenttiin. Hallituksen tuki rakennusteollisuudelle on liittynyt sen harjoittamaan talouspolitiikkaan, jonka tavoitteena ovat olleet talouden korkeat kasvulukemat ja alhainen työttömyysaste. Valtion rooli rakennussektorilla on edelleen keskeinen ja valtiolliset urakointiyhtiöt toteuttavat vähintään kolmanneksen kaikista rakennustöistä.

Valko-Venäjällä on käynnissä kunnianhimoinen asuinrakennusohjelma. Kuluva vuosikymmenen ensimmäisellä puolikkaalla uutta asuintilaa rakennettiin vuosittain noin 3 miljoonaa m². Parin viime vuoden aikana tuotantovauhti on kiihtynyt: vuonna 2007 uutta asuin-alaa otettiin käyttöön 4,7 miljoonaa neliometriä ja vuonna 2008 peräti 5,14 miljoonaa neliometriä (+10,2 %) asuin-alaa. Asuntojen kysyntä on varsinkin Minskissä ja Minskin alueella ollut huomattavasti vilkkaampaa kuin tarjonta, mikä on nostanut lyhyen ajan sisällä huomattavasti hintoja. Presidentti Lukashenka on korostanut, että asuntojen hintoja ei saisi nostaa samassa tahdissa kuin palkat ja eläkkeet nousevat, vaan kaikilla halukkailla olisi oltava varaa parantaa elinolosuhteitaan.

Vuonna 2009 yksityisten investointien asuinrakentamiseen odotettiin laskevan mm. korkotason nousun ja lainansaantimahdollisuuksien vaikeutumisen vuoksi. Saadakseen tyhjillään olevia asuntoja kaupaksi rakennuttajat tarjoavat 10–15 prosentin alennuksia ja myöntävät hyviä lainaehtoja.

Asuinrakentamisen ohella viime vuosina on selvästi kasvanut toimisto- ja liiketilojen rakentaminen. Varsinkin Minskiin on noussut nykyaikaisia supermarketteja ja kaupakeskuksia. Lähivuosien aikana uudet hypermarketit on tarkoitus rakentaa kaikkiin alueellisiin keskuksiin. Lisäksi on suunnitteilla suuria kuljetus- ja logistiikkakeskuksia niihin liittyvine hotelli- yms. palveluineen mm. Minskin, Brestin ja Vitebskin alueille. Kauttakulkuliikenteellä on Valko-Venäjälle suuri merkitys. Finanssikriisin vuoksi uusien kohteiden käynnistämistä lykätään, mutta meneillään olevien rakentamista pääosin jatketaan. Kesän 2009 aikana otettiin käyttöön useita uusia kaupakeskuksia, toimistorakennuksia, hotelleja yms., joissa on tilaa yhteensä 260 000 m².

Vuoteen 2012 mennessä Minskiin on tarkoitus rakentaa seitsemän uutta hotellia ja modernisoida olemassa olevia. Pääkaupungissa on tällä hetkellä kaiken kaikkiaan 30 hotellia ja 48 muuta hotellityyppistä majoitusrakennusta. Viiden tähden status on ai-noastaan Europa Hotelilla. Sama status myönnettäneen Crowne Plaza Minskille,

minkä lisäksi hotelli Oktjabrskaja on tarkoitus modernisoida viiden tähden statuksen vaatimustasolle. Vuoden 2009 alkupuolella Minskissä käynnistyi kaupungin toistaiseksi suurimman hotellin rakentaminen, josta vastaa Hyatt. Hankkeen arvo on noin 80 miljoonaa dollaria ja hotellin on määrä valmistua vuoden 2011 puolivälissä. Lisäksi presidentti Lukashenkan aloitteesta kaikkiin aluekeskuksiin on päätetty rakentaa jäähallit jääkiekkoa ja taitoluistelua varten.

Valko-Venäjällä on jonkin verran omaa rakennusmateriaaliteollisuutta. Tunnettuja alan yrityksiä ovat mm. [Gomelstroimaterialy](#) (mm. seinä, eriste- ja viimeistelymateriaalit), Gomelsteklo, valkovenäläissaksalainen yhteisyritys [Becker-System](#) (mm. PVC-ovet ja ikkunat), [Krasnoselskstroimaterialy](#) (erityisesti sementti ja rakennuskalkki), Termatika-Komplekt (mm. ääni- ja lämpöeristeet, liimat, sidosaineet), Keramika, [Vitebskdrev](#) (mm. erilaiset puuaineiset levyt, ikkunat, ovet) yms.

Logistiikka

Valko-Venäjän maantieverkoston kokonaispituus on 85 700 km (maantietiheys 413 m/1 km²). Maan läpi kulkee kolme merkittävää moottoritietä: M1, joka yhdistää Puolan rajalla sijaitsevan Brestin kaupungin Moskovaan; M20, joka kulkee pohjois-eteläsuunnassa Riiasta Vitebskin ja Mogiljovin kautta Kiovaan sekä M13, joka kulkee maan eteläistä rajaa pitkin Brestistä Venäjälle. Vuonna 2008 maanteitse kuljetettiin 33 prosenttia rahtiliikenteestä ja 37,7 prosenttia matkustajaliikenteestä.

Valko-Venäjän rautatieverkoston kokonaispituus on 5512 km, josta 897 km sähköistettyä rataa. Rautatieliikenteestä vastaa valtiollinen Valko-Venäjän Rautatiet (Belorusskaja zheleznaja doroga). Vuonna 2008 rahtiliikenteestä 66,7 prosenttia ja matkustajaliikenteestä 38 prosenttia hoidettiin rautateitse. Vuoden 2009 tammitoukokuussa rautatierahtikuljetukset vähenivät noin 18 prosenttia edellisvuoden vertailujaksosta. Estääkseen kuljetusten määrän vähenemisen rautatieyhtiö peruutti kesällä vuoden alkupuolella käyttöön otetut tariffikorotukset. Valko-Venäjän läpi kulkee kaksi yleiseurooppalaista rataa: №2 länsi-itä -suunnassa ja №9 pohjois-etelä - suunnassa.

Valko-Venäjän merkittävin lentoliikennekeskus on Minsk, jossa on kaksi lentokenttää. Minskin kansallinen lentokenttä (aikaisemmin Minsk-2) palvelee kansainvälistä lentoliikennettä. Kentälle lentävät säännöllisesti mm. Austrian Airlines, Lot, Lufthansa ja israelilainen El-Al Airlines. Se on myös valkovenäläisten Belavian ja TransAviaExportin kotikenttä. Lisäksi kussakin viidessä muussa alueellisessa keskuksessa (Brest, Gomel, Grodno, Mogilev, Vitebsk) on kansainvälisen statuksen omaava kenttä. Alueellisilta kentiltä on säännöllisiä lentoja vain Venäjälle ja muihin IVY-maihin.

Valko-Venäjällä ei ole omia satamia, vaan se käyttää Kaliningradin ja Liettuan (mm. Klaipedan) satamia. Tällä hetkellä harkinnassa on oman kauppalaivaston hankinta. Vuosittain arviolta noin 20 miljoonaa tonnia Valko-Venäjältä lähtevästä tavarasta vaatii kuljetusta meriteitse. Kuljetuksia hoitavat mm. Sovkomflot ja Liettuan kauppalaivas-

to, kun kannattavampaa olisi käyttää omaa kauppalaivastoa. Keskusteluja on käyty kauppalaivaston perustamisesta sekä Sovkomflotin että Klaipedan sataman kanssa. Keskusteluja on käyty myös joidenkin ulkomaisten yhtiöiden kanssa, joiden toivotaan perustavan Valko-Venäjälle toimiston ja vastaavan sieltä käsi Valko-Venäjän merirahdeista.

Koneet, laitteet ja sähkökoneet

Koneenrakennusteollisuus tuottaa runsaan viidenneksen maan koko teollisuustuotannosta. Sektorilla toimii noin 340 yritystä. Finanssikriisin vaikutukset alkavat näkyä sektorilla ja laskua on kirjattu lähes kaikissa koneryhmissä, mutta eniten on vähentynyt kuorma-autojen (-40 %), metsä- ja puunjalostuskoneiden (-24 %) ja työstökoneiden (-20 %) tuotanto.

Teollisuudenalan merkittävimpiin yrityksiin kuuluu Minskin traktoritehdas, joka tuotti vuonna 2008 lähes 65 000 traktoria. Autoteollisuuden merkittävimpiä yrityksiä ovat valtion omistamat Minskin autotehdas (Minskij avtozavod – MAZ), Mogilevin autotehdas (Moaz) ja Valko-Venäjän autotehdas Belaz. MAZilla on suuri markkinaosuus myös Venäjän raskaiden kuorma-autojen markkinoilla.

[Amkodor](#) on koko IVY-alueen merkittävimpiä tienrakennuskoneiden, auraukscaluston, lentokenttäajoneuvojen sekä metsä- ja maatalouskoneiden valmistaja, [Horisont](#) on merkittävin elektroniikka-alan yritys ja [Atlant](#) jääkaappien valmistaja. Valko-Venäjällä tuotetaan myös pesukoneita ja pakastimia sekä sähköhelloja, joita viedään muihin IVY-maihin.

Valko-Venäjä oli jo Neuvostoliiton aikana merkittävä maatalouskoneiden (mm. leikkuupuimurit, niittokoneet, erilaiset ruiskutus- ja levityslaitteet) tuottaja ja on säilyttänyt asemansa myös itsenäistymisen jälkeen. Maatalouskoneisiin erikoistunut Gomselmash on Valko-Venäjän neljänneksi suurin yritys. Maatalouskoneita valmistavat myös mm. [Brestselmash](#), [Bobruiskselmash](#), [Lidselemash](#) ja [Lidagroprommash](#). Vuonna 2007 Valko-Venäjälle tuotiin maatalouskoneita 365 miljoonan dollarin arvosta, joka oli siihenastinen ennätys. Lukashenko puuttui asiaan ja ilmoitti, että maatalouskonetuontia on supistettava ja että maatalouskoneiden tuontia varten tarvitaan presidentin lupaa. Määräys ei kuitenkaan tehonnut, vaan tuonti jatkui myös vuoden 2008 aikana, koska Valko-Venäjällä ei tuoteta läheskään kaikkia maatalouskoneita. Pyrkimys tehostaa kotimaan maataloustuotantoa vaatii kone- ja laitetuontia myös lähivuosina, vaikka myös omaa tuotantoa kehitetään.

Energia- ja metsäsektori

Energiasektori

Valko-Venäjä on riippuvainen energiatuonnista. Öljytarpeesta katetaan vuosittain tuonnilla vähintään 75–85 prosenttia, kaasutarpeesta 98 prosenttia, hiilitarpeesta 100

prosenttia ja sähkötarpeesta 30 prosenttia. Valko-Venäjällä arvioidaan olevan öljyvaroja noin 198 miljoonaa tynnyriä, mutta esiintymät ovat vaikeasti hyödynnettävissä. Valtion omistama öljyn tuotantoyhtiö Belarusnafta arvioi, että nykyisin käytössä olevista esiintymistä saadaan nostettua öljyä vielä noin 17 vuotta. Lisäksi maassa on muutamia vaikeasti hyödynnettäviä esiintymiä, joissa öljyvarojen arvioidaan riittävän runsaaksi 30 vuodeksi.

Valko-Venäjän oma kaasutuotanto on olematonta ja suurin osa tarvittavasta kaasusta tuodaan Venäjältä. Vuoden 2007 alusta alkaen Gazprom on nostanut Valko-Venäjälle toimittamansa kaasun hintaa, joskin korotukset ovat olleet huomattavasti pienempiä kuin useimmille muille maille. Jotta Valko-Venäjä selviytyisi velvoitteistaan, Venäjä on useaan otteeseen myöntänyt sille lainoja kaasun hinnan noususta aiheutuvien kustannusten kompensoimiseksi. Kaasun hintasopimukseen sisältyi aikanaan ehto, jonka mukaan Gazprom saa ostaa asteittain 50 prosenttia kaasun jakelua hoitavasta Beltransgazista.

Vuoteen 2020 mennessä Venäjän kaasutoimitukset Valko-Venäjälle nousevat 25 miljardiin m³:iin nykyisestä 22 miljardista m³:stä. Hiilitoimitukset Venäjältä puolestaan yli kolminkertaistuvat vuoteen 2020 mennessä nykyisestä 300 000 tonnista yli miljoonan tonniin. Tuontiriippuvuuden vähentämiseksi viisivuotiskaudella 2006–10 energiankulutusta on tarkoitus vähentää 26–30,4 prosentilla vuoden 2005 tasosta mm. laitekantaa uusimalla. Lisäksi paikallisten polttoaineiden ja uusiutuvien energiavarojen käyttöä pyritään lisäämään.

Valko-Venäjä pyrkii lisäämään mm. turpeen käyttöä polttoaineena, minkä avulla paitsi saadaan lisättyä kotimaisen raaka-aineen käyttöä energialähteenä myös alennettua hiilidioksidipäästöjä. Valko-Venäjän Kansallisen tiedeakatemian mukaan maassa on turvevarantoja yhteensä noin neljä miljardia tonnia, josta 1,2 miljardia tonnia on suojeltujen alueiden ulkopuolella. Vuonna 2008 hyväksytyn ”Turve”-ohjelman mukaan tuotanto on määrä nostaa 4,4 miljoonaan tonniin vuoteen 2020 mennessä, mikä merkitsee noin 60 prosentin kasvua vuoteen 2008 verrattuna.

Valko-Venäjällä on sähköntuotantokapasiteettia 7,5 GW. Valtaosa voimaloista toimii kaasulla (97 %), vesivoiman osuus on ainoastaan 0,1 prosenttia. Sähkön tuotanto on ollut noin 26 miljardia kWh vuodessa 90-luvun toiselta puolikkaalta alkaen. Rapautuvan infrastruktuurin sekä ylläpito- ja modernisointi-investointien vähäisyyden vuoksi kotimainen sähkön tuotanto ei riitä kattamaan kulutusta, vaan Valko-Venäjä on joutunut vuosittain tuomaan 20–30 prosenttia sähkötarpeestaan ulkomailta. OAO Inter RAO UES:n kanssa solmitun viisivuotissopimuksen mukaan yhtiö toimittaa Valko-Venäjälle sähköä 3- 5 miljardia kilowattituntia vuodessa. Sähköä tuodaan jonkin verran myös Ukrainasta ja Liettuasta.

Valko-Venäjän hallitus on yrittänyt hillitä sähkön kulutusta ja pyrkinyt kattamaan tuotantokuluja hintojen korotuksilla. Maan korkealla laukkaava inflaatio on kuitenkin syönyt lähes kokonaan hinnankorotukset. Mm. näiden seikkojen vuoksi valtiollinen säh-

köntuotanto- ja jakeluyhtiö Belenerha ([Belenergo](#)) on joutunut suuriin taloudellisiin vaikeuksiin, eikä se ole pystynyt säännöllisesti maksamaan tuontisähköstä aiheutuneita kuluja.

Tammikuussa 2008 Lukashenka allekirjoitti asetuksen, jonka mukaan Valko-Venäjälle Grodnon alueelle rakennetaan energiaturvallisuuden varmistamiseksi oma ydinvoimala. Voimalan pääsuunnittelijaksi on nimetty BelNIPIenergoprom. Voimalan kahden reaktorin kokonaiskapasiteetti on 2 000 MW. Kesäkuussa 2009 Venäjän hallitus myönsi Valko-Venäjälle 9 miljardin dollarin luoton vuosille 2010–2018 voimalan rakentamista varten. Ensimmäisen reaktorin on määrä olla valmis vuonna 2016 ja toisen 2018. Voimalan rakentaa todennäköisesti Rosatom.

Ympäristösektori

Valko-Venäjällä on ollut vuodesta 2008 alkaen voimassa jätelaki, joka velvoittaa tavaranvalmistajan huolehtimaan tuotteen elinkaaren loppupäässä sen hävittämisestä tai kierrättämisestä. Useimpien jätteiden, mm. PET-pullot ja muut muovijätteet, osalta määräykset ovat kuitenkin vain paperilla, eikä niitä käytännössä toteuteta. Myös kieräytys on vielä vähäistä.

Ratkaisematta on edelleen kysymys kovien kotitalousjätteiden uusiokäytöstä tai hävittämisestä. Jätteiden lajittelujärjestelmiä ei ole otettu käyttöön ja vain noin 10 prosenttia kunnallisista jätteistä käytetään uudelleen.

Valko-Venäjän kunnallistaloudesta vastaava varaministeri Gennadi Ljapunov on useaan otteeseen vaatinut palavien jätteiden hyödyntämistä lämmitystarkoituksiin. Hankkeen uskoi etenevän siitä syystä, että Venäjän Valko-Venäjälle toimittaman kaasun hinta nousee lähiaikoina eurooppalaiselle tasolle. Kuitenkaan maassa ei ole yhtään jätteenpolttolaitosta, joka polttaisi kotitalousjätteitä. Ne viedään kaikki kaatopaikoille tai varastoidaan laittomasti mihin sattuu. Kaatopaikkojen pohjat on pääsääntöisesti tiivistetty huonosti, joten vuotovedet saasteineen ja myrkkyyneen pääsevät melko vapaasti maaperään. Muovipakkaukset heitellään suurimmaksi osaksi luontoon.

Puujätettä käytetään kuntatasolla hyväksi kattilalaitoksissa ja pienissä voimaloissa. Valko-Venäjän energiataseessa paikallisten polttoaineiden osuus on kuitenkin vasta noin 17 prosenttia.

Tilastojen mukaan jokainen valkovenäläinen tuottaa vuosittain 400 kiloa kotitalousjätettä, myös ympäristölle vaarallisia ongelmajätteitä, kuten pattereita, akkuja, sähkö- ja elektroniikkalaitteita, valaisinputkia, deodoranttipurkkeja, vanhoja lääkkeitä, maaleja jne. Sen lisäksi tulevat mm. kaupan ja teollisuuden jätteet. Yhteensä vuoden aikana syntyy 8,5 miljoonan tonnin jätevuori, josta hieman alle 4 miljoonaa tonnia kotitalousjätettä.

Valko-Venäjällä on otettu ensimmäisiä askelia puujätteen, vanhan lasin, paperin ja muovien sekä öljytuotteiden kierrättämiseksi. Joillakin osa-alueilla osuus on jo yli 50

prosenttia. Hallituksen keskipitkän aikavälin tavoitteena on päästä 30 prosentin osuuteen kaikkien jätteiden osalta.

Metsäsektori

Valko-Venäjällä on metsäalaa noin 9,3 miljoonaa hehtaaria ja metsä on Valko-Venäjän merkittävimpiä luonnonvaroja. Metsät ovat lähes kokonaan valtion omistuksessa. Metsäsektorilla toimii noin 4 700 yritystä. Valko-Venäjällä jalostetaan vuosittain noin 14 miljoonaa kuutiometriä puuta, josta kaksi miljoonaa kuutiometriä viedään ulkomaille. Maan metsäisin alue on tasavallan pohjoisosassa sijaitseva Vitebskin alue. Valko-Venäjältä on tuotu jonkin verran puuta myös Suomeen.

Valko-Venäjän metsien tarjoamaa potentiaalia on toistaiseksi hyödynnetty heikosti ja sallituista hakkuumääristä suuri osa jää vuosittain tekemättä. Venäjältä tuotavan energian kallistuminen on pakottanut maan johdon miettimään vaihtoehtoisia energialähteitä. Yhtenä vaihtoehtona tutkitaan puujätteen hyödyntämismahdollisuuksia, jota koskeva teknologia kuitenkin puuttuu.

Jotta metsäsektorille saataisiin nykyaikaista teknologiaa, valtiolta pyrkii houkuttelemaan sektorille yksityisiä investoijia. Tähän mennessä lisensoijia metsien hakkuisiin on myönnetty yli tuhannelle yritykselle, joista vain noin kolmannes on yksityisiä.

Metsä- ja puunjalostusteollisuus

Puunjalostus- sekä sellu- ja paperiteollisuus on kehittynyt itsenäisyysvuosien aikana, mutta sen osuus teollisuuden kokonaistuotannosta on edelleen alle neljä prosenttia. Valko-Venäjä on lähes omavarainen puun ja puutuotteiden suhteen. Puuta riittää myös vientiin. Ongelmana on viennin painottuminen alhaisen jalostusasteen tuotteisiin. Pääosin valtion omistuksessa olevan metsäsektorin vientituloilla on suuri merkitys valtion budjetin tuloille. Valko-Venäjän tärkein vientituote on perinteisesti ollut paperiteollisuudelle tarkoitettu sellupuu.

Kuten muillakin teollisuudenaloilla myös puunjalostusteollisuudessa ongelmana on laitekannan ja tuotevalikoiman vanhentuneisuus. Presidentti Lukashenka on allekirjoittanut useita asetuksia, joilla kotimaista jalostusastetta on määrä saada nostettua. Vireillä on useita hankkeita mm. erilaisten rakennuslevyjen tuotannon modernisoimiseksi ja uusien tuotantolinjojen rakentamiseksi. Investointeja odotetaan mm. Kiinasta.

Esimerkiksi vuoden 2008 marraskuussa Gomeldrev käynnisti tehtaan rakentamisen MDF-levyjen tuotantoa varten. Tehtaan on määrä tuottaa valmistuttuaan 150 00 m³ MDF-levyjä vuodessa.

Valko-Venäjä on tunnettu erityisesti huonekaluistaan, joita viedään mm. Venäjälle ja muihin IVY-maihin. Vuosien 2000–2006 välillä huonekalutuotanto viisinkertaistui. Nopeimmin kasvaa vuodesohvien, sänkyjen sekä makuuhuone- ja lastenhuonekalusteiden

den tuotanto. Edellä mainittu Gomeldrev on maan johtava huonekalujen valmistaja, jonka palkkalistoilla on noin 4 500 työntekijää. Muita tunnettuja huonekaluyrityksiä ovat Pinskiidrev, Molodezhnombel, Bobruiskmebel, Minskprojektmebel, Mogilevdrev ja Slonimmebel.

Puunjalostusteollisuudella on Valko-Venäjällä hyvät kehitysnäkymät runsaan raaka-ainevarannon ansiosta. Toistaiseksi metsien tarjoamia mahdollisuuksia on hyödynnetty heikosti. Puunjalostusteollisuudesta yli 2/3 on puutuote-, huonekalu- ja rakennustarviketeollisuutta ja vajaa viidennes sellu- ja paperiteollisuutta. Puu ja puutuoteviennin edistämiseksi Valko-Venäjän rautatiet alensi maaliskuun 2009 alussa tariffeja 50 prosentilla.

Valko-Venäjän puunjalostusalan yrityksistä 60 kuuluu metsä-, puunjalostus-, sellu- ja paperiteollisuuden tuotannollis-kaupalliseen konserniin, [Bellesbumpromiin](#). Tuotteiden viennistä ulkomaille vastaa [Bellesbumpromexport](#). Metsäsektorin tuotteita viedään pääasiassa Puolaan, Latviaan, Liettuaan ja Venäjälle.

Valko-Venäjän ja koko IVY-alueen suurimpiin puunjalostusalan yrityksiin kuuluu Gomeelin alueella sijaitseva OAO Svetlogorskij tselljulozno-kartonnyj kombinat, joka on maan ainoa selluloosan tuottaja ja joka tuottaa myös aaltopahvia ja aaltopahvilaatikoita. Tehdas kuuluu Bellesbumprom-konserniin.

Tammikuussa 2008 metsätaloudesta vastaava ministeri Petr Semashko ilmoitti, että Valko-Venäjälle rakennetaan kahdeksan uutta puunjalostustehdasta lähivuosien aikana. Vuoden 2008 alkupuolella käynnistyi jo Shklovissa Mogiljovin alueella uusi sanomalehtipaperitehdas, joka tuottaa vuosittain 20 000 tonnia sanomalehti- ja hienopaperia. Wärtsilä toimitti tuotantolaitokselle 17,5 megawatin yhdistetyn lämpö- ja sähkövoimalan (CHP). Suunnitteilla on myös tehdas valkaistun sellun tuotantoa varten. Lisäksi olemassa olevia lastulevytehtaita modernisoidaan ja laajennetaan.

Bellesbumprom

Internet: <http://www.bellesbumprom.by/> (mm. alan yritysten yhteystiedot)

Life Sciences ja elintarvikesektori

Terveysthuolto

Valko-Venäjällä on vielä jäänteitä neuvostoaikaisesta terveydenhoidosta, mutta viime vuosina hallitus on lisännyt panostustaan terveydenhuollon uudistamiseen. Vuoden 2009 budjetissa menoja terveydenhuoltosektorille lisättiin 34,7 prosenttia edellisvuodesta. Erityistä huomiota kiinnitetään terveydenhuoltopalvelujen saatavuuden parantamiseen maaseudulla sekä ennaltaehkäisevään työhön ja ensiapuun. Tällä hetkellä sairaalahoito nielee valtaosan valtion sektorille panostamista varoista. Hallituksen tavoitelistalla on saada parannusta aikaan mm. seuraavilla segmenteillä:

Finpro

- erojen pienentäminen maaseudun ja kaupunkien välillä
- lääkkeiden saatavuuden helpottaminen
- lapsikuolleisuuden vähentäminen
- alkoholin kulutuksen vähentäminen
- taistelu tuberkuloosia ja AIDSia vastaan
- lääkäreiden koulutuksen lisääminen

Kuten muissakin alueen maissa, väestön määrä vähenee vuosi vuodelta myös Valko-Venäjällä. Noin 10-miljoonaisesta väestöstä kuitenkin vain 14 prosenttia on eläkeikäisiä, mikä johtuu alhaisesta eliniänodotuksesta.

Valko-Venäjällä yleisimpiä sairauksia ovat sydän- ja verisuonitaudit (29,6 % tautitapauksista), neuropsykiatriset sairaudet (14,3 %) ja syövät (8,4 %). Ennalta ehkäisevällä työllä ja väestön terveystietoisuuden parantamisella kyseisten tautien määrän uskotaan vähenevän lähivuosina.

Vuonna 2008 tarttuvien tautien osuus oli noin 15 prosenttia tautien kokonaismäärästä. Huolestuttavaa on HIVin/AIDSin nopea lisääntyminen. Tuberkuloosi on niin ikään vielä melko yleinen Valko-Venäjällä. Hallitus on viime vuosina lisännyt menoja sekä AIDSin että tuberkuloosin leviämisen ehkäisemiseen WHO:n ohjeiden mukaisesti. Vuonna 2007 otettiin käyttöön pienten lasten rokotusohjelma, joka alentaa tarttuvien tautien esiintymistä pidemmällä aikavälillä.

Valko-Venäjällä terveydenhuolto on maksutonta ja se rahoitetaan verorahoilla. Varsinaista sairausvakuutusjärjestelmää ei ole. Useista lääkkeistä kuitenkin peritään erillinen maksu. Terveydenhuoltopalvelut ovat kehittyneimmät Minskissä, jonka sairaaloissa ja klinikoilla on nykyaikaiset laitteet ja paljon myös ulkomailta koulutettua henkilökuntaa. Yksityinen terveydenhuoltosektori on Valko-Venäjällä kehittymätön, koska hallitus haluaa tarjota ilmaisen terveydenhuollon koko väestölle. Pimeätä yksityistä liiketoimintaa on siinä muodossa, että jotkut lääkärit vaativat potilailtaan maksua sekä hoidosta että lääkkeistä parantaakseen vaatimatonta tulotasoaan.

Terveydenhuoltoteknologia

Lääketieteellisten laitteiden markkinoiden arvo oli vuonna 2008 noin 253 miljoonaa dollaria eli 26 dollaria henkeä kohti. Markkinoiden odotetaan kasvavan keskimäärin 7 prosenttia vuodessa ja saavuttavan 357 miljoonaa dollaria vuonna 2014 (38 dollaria henkeä kohti). Noin 72 prosenttia terveydenhoitosektorin koneista ja laitteista on peräisin ulkomailta. Merkittävimpiä laitetoimittajia ovat olleet Saksa ja Yhdysvallat, joiden osuus kokonaistuonnista oli noin 30 prosenttia. Kotimaassa valmistettuja koneita ja laitteita käytetään pääasiassa paikallisissa terveydenhuoltolaitoksissa, vienti on vähäistä.

Lääkemarkkinat

Valko-Venäjän lääkemarkkinat ovat kasvaneet nopeasti viime vuosina ja samansuuntaisen kehityksen odotetaan jatkuvan. Tulevien viiden vuoden aikana lääkemyynti – reseptilääkkeet ja OTC-tuotteet – nousee nykyisestä 0,62 miljardista dollarista noin 1,28 miljardiin dollariin, mikä merkitsee keskimäärin 15,5 prosentin vuotuista kasvua. Kuluneiden viiden vuoden aikana kasvu oli vuosittain yli 20 prosenttia.

Lääkkeet julkiselle sektorille hankitaan tarjouskilpailujen kautta, mikä suosii kotimaisia geneeristen tuotteiden valmistajia. Tästä johtuen valtiolliseen lääkealan yhdistykseen Belbiopharmiin kuuluvilla yrityksillä, kuten Borisov Medical Preparations Plant ja Melmedpreparaty, on suuri markkinaosuus sekä sairaala- että apteekkisektoreilla. Valko-Venäjä on kuitenkin melko pitkälle tuonnista riippuvainen kehittyneempien lääkkeiden osalta. Markkinoilla on useita länsimaisia valmistajia, kuten Berlin-Chemie/Menarini, Bayer Healthcare, Servier/Egis ja Novartis. Hallituksen tavoitteena on kotimaisen tuotannon osuuden nostaminen 50 prosenttiin vuoteen 2019 mennessä.

Kaikki markkinoille tulevat tuotteet testataan maan terveysministeriön alaisessa lääkelaikoksessa, minkä ansiosta väärennettyjen tuotteiden määrä virallisen sairaanhoidon piirissä on selvästi vähentynyt. Lääkelaitos myös valvoo, että lääketehaat toimivat GMP-standardin mukaisesti. Tarkistusta ulkomaisessa tehtaassa ei tarvitse erikseen tehdä, jos jokin vastaava ulkomainen tarkistusviranomainen on sen tehnyt.

Lääkemarkkinoille pyrkivän ulkomaisen yrityksen on rekisteröidyttävä Valko-Venäjän terveysministeriössä, josta se saa viisi vuotta voimassa olevan sertifikaatin. Lääkeaineiden rekisteröinti on uusittava vuosittain. Lääkkeiden tuoteselosteet on käännettävä venäjäksi tai valkovenäjäksi. Lääkkeiden mainostamista varten on saatava etukäteen lupa Valko-Venäjän terveysministeriöstä.

Kaupungeissa asuvat valkovenäläiset ovat merkittävin kasvuvoima lääkekaupalle. Asiantuntijoiden mukaan maalla asuvat käyttävät kymmenen kertaa vähemmän lääkkeitä kuin kaupunkilaiset. Väestön ostovoiman parantuessa kalliimpien lääkkeiden myynti kasvaa, mikä suosii ulkomaisia yrityksiä. Ulkomaisten lääkkeiden osuus markkinoilla kasvaa myös sen vuoksi, että kotimaisten tehtaiden kapasiteetti ei riitä kattamaan kysyntää. Tällä hetkellä markkinoille on rekisteröity 6 000 lääkevalmistetta, joista 800 on paikallisia. Reseptivalmisteiden osuus myynnistä vuonna 2008 oli 61,4 prosenttia (382 milj.) USD). Vuoteen 2013 mennessä reseptilääkkeiden myynnin arvioidaan nousevan 792 miljoonaan dollariin. Noin 70 prosenttia myynnistä menee apteekkien kautta, loput käytetään sairaaloissa.

Maatalous- ja elintarvikesektori

Maatalous

- Valko-Venäjällä on maatalousmaata 8,7 milj. hehtaaria, josta 5,6 milj. ha viljeltyä
- Maatalous tuottaa noin 8 prosenttia BKT:sta
- Valtiolliset sovhoosit ja kolhoosit hallitsevat maataloutta
- Maatalous työllistää noin kymmenen prosenttia työvoimasta

Valtio omistaa edelleen 7,37 miljoonaa hehtaaria maatalousmaasta (yli 80 prosenttia kokonaisalasta). Kolhoosijohtajasta presidentiksi noussut Lukashenka tukee voimakkaasti maataloutta mm. edullisin lainoin, veroalennuksin, polttoaine- ja lannoitetoimittuksin, sillä maatalousväestön tuki on tarpeen vallassa pysymiseksi.

Neuvostoaikoina teollisuus ja maatalous loivat Valko-Venäjän talouden perustan. Sen suuret kollektiivitilat pystyivät toimittamaan runsain mitoin lihaa, meijeriteollisuuden tuotteita ja perunaa tuolloisen Neuvostoliiton muihin tasavaltoihin, mikä merkitsi huomattavia tuloja. Viimeisten 15 vuoden aikana maatalouden osuus maan bruttokansantuotteesta on huomattavasti supistunut.

Valko-Venäjän merkittävin maatalousalue on Grodnon alue, joka tuottaa vuosittain yli viidenneksen maatalouden kokonaistuotannosta.

Samoin kuin muillakin tuotannonaloilla myös maataloudessa tuontia pyritään korvaamaan kehittämällä omaa tuotantoa. Alan tutkimuslaitoksille on annettu tehtäväksi kehittää nykyaikaista teknologiaa ja laitteita maataloustuotteiden käsittelyä ja säilyttämistä sekä elintarvikkeiden jalostusta varten. Alkuvaiheessa uutta teknologiaa joudutaan tuomaan ulkomailta. Myös karjakantaa on määrä jalostaa tuonnin avulla.

Maataloustuotanto

Nautakarjatalouden osuus on noin puolet karjatalouden kokonaistuotannosta. Valko-Venäjällä oli vuoden 2009 alussa 3,86 miljoonaa nautaa, joista 1,2 miljoonaa oli lypsykarjaa. Sekä nautojen että sikojen määrä on viime vuosina osoittanut kasvua. Sianlihan osuus koko lihatuotannosta on noin 40 prosenttia, josta 69 prosenttia tuotetaan suurtiloilla. Siipikarjan liha tuotetaan pääosin 37 suuressa kanalassa.

Maatilojen selviytymiseksi maailmanlaajuisen talouskriisin vaikutuksista Valko-Venäjän hallitus on päättänyt muodostaa lähivuosina yli 50 maatalousalan holdingia. Näihin vertikaalisesti integroituihin suuryrityksiin liitetään tuotanto-, jalostus- ja myyntiyrityksiä. Myös tuotantovalikoimaa laajennetaan perustuotannosta jalostustuotteisiin saakka, esimerkiksi kasvit tuotteiden ja rehuseosten tuotannosta aina kanamunien, lihan ja makkaratuotteiden tuotantoon asti. Muodostettavien maatalousholdingien on määrä tuottaa puolet maan koko maataloustuotannosta. Saman mallin mukaan on tarkoitus organisoida myös vihannes- ja puutarhaviljely.

Finpro

Kasvituotanto on painottunut karjatalouden rehutuuotantoon. Viljelyalasta noin 70 prosenttia käytetään rehuviljan tuotantoon. Kotimaisella tuotannolla ei saada katettua kokonaan esimerkiksi elintarvikevehnän tarvetta. Viljaa tuotetaan vuosittain keskimäärin 5,5 miljoonaa tonnia, josta valtaosa on ohraa, ruista, kauraa sekä vehnää. Vuoteen 2010 mennessä viljatuotanto on määrä saada nostettua 10 miljoonaan tonniin mm. lannoitteiden käyttöä lisäämällä (vuonna 2009 arviolta 9,4 milj. t).

Perunan tuotannon osalta Valko-Venäjä kuuluu maailman johtaviin maihin henkeä kohti arvioiden. Perunaa viljelevät käytännöllisesti katsoen kaikki maatilat ja koko väestö. Kaiken kaikkiaan perunanviljelyalaa on noin 500 000 hehtaaria.

Merkittävä maataloustuote on pellava, jonka osalta Valko-Venäjä kuuluu maailman viiden johtavan tuottajan joukkoon. Pellavan viljely on keskitetty noin 350 maatilalle, joiden keskimääräinen pellavan viljelyala on 150 hehtaaria. Valko-Venäjä tuottaa noin kolmanneksen koko IVY-alueen pellavatuotannosta ja 16 prosenttia koko Euroopan tuotannosta.

Valko-Venäjällä tuotetaan sokerijuurikasta yli 500 maatilalla etupäässä Brestin, Grodnon ja Minskin alueilla. Oma tuotanto kattaa koko kotimaisen sokerin tarpeen ja soke-ria viedään mm. Venäjälle ja Suomeen. Sokerinjalostuslaitoksia on neljä, jotka jalostavat vuosittain noin 2,7 miljoonaa tonnia sokerijuurikasta.

Valko-Venäjä on myös merkittävä turkisten, vuotien ja raakanahan tuottaja ja viejä.

Lisätietoja: maataloudesta, esim.: <http://www.agrobel.by>

Elintarvikesektori

Elintarviketeollisuudessa toimii noin 4 700 yritystä, jotka työllistävät lähes 132 000 henkeä. Elintarvikealan yritykset tuottavat runsaat 14 prosenttia teollisuuden koko tuotannosta ja alan kasvu on jatkunut finanssikriisistä huolimatta. Viime vuosina nopeimmin ovat kehittyneet lihan- ja maidonjalostusyritykset, jotka ovat investoineet suuria summia uuteen teknologiaan saadakseen tuotantonsa vientikelpoiselle tasolle. Saadakseen vientiluvan Venäjälle tuotantolaitosten on läpäistävä venäläisen Rosselhozna-dzorin tarkistukset. HACCP-järjestelmän oli vuoden 2008 loppuun mennessä ottanut käyttöön 95 yritystä.

Meijeriteollisuus on yksi hallituksen ensisijaisista kehityskohteista ja hallitus määrittelee maidon tukkuhinnan. Maitotilat saavat myydä tuotantonsa vain Bellakt-yhtiölle, jonka osuus maitotuotemarkkinoista on yli 90 prosenttia. Valtion merkittävästä roolista johtuen ulkomaisten investoijien kiinnostus meijeriteollisuutta kohtaan on ollut olematon. Vuonna 2008 sektorin yritykset veivät maitotuotteita ulkomaille 2,6 miljoonaa tonnia eli 1,1 miljardin dollarin arvosta. Viennistä 94 prosenttia meni Venäjälle. Valko-Venäjällä on käynnissä vuosille 2005–2010 ajoittuva meijeri- ja lihateollisuuden modernisointiohjelma, jonka puitteissa tuotantolaitosten teknistä tasoa parannetaan ja tuotevalikoimaa laajennetaan.

Nopeasti viime vuosina ovat kasvaneet panimoalan markkinat. Keskimääräinen oluen kulutus oli vuonna 2007 henkeä kohti vain 30 litraa, jolla Valko-Venäjä on kaukana Keski-Euroopan ja Venäjänkin (65 litraa) tasosta. Oluen osuus alkoholijuomien kokonaiskulutuksesta oli vain 21 prosenttia. Markkinajohtaja Valko-Venäjän olutmarkkinoilla on [Krinita](#), jonka markkinaosuus oli vuoden 2008 kesäkuun lopussa 37,3 prosenttia. Markkinoiden voimakas kasvu on herättänyt myös ulkomaisten panimoiden kiinnostuksen.

Panimoteollisuuden ohella nopeasti kasvaa myös säilyketeollisuus. Maan 64 hedelmä- ja vihannessäilykkeitä tuottavan tehtaan laitekantaa modernisoidaan ja uusia tehtaita rakennetaan. Tavoitteena on saada tuotanto-ohjelmaan nykyaikaisesti pakattuja ja kilpailukykyisiä tuontia korvaavia tuotteita.

Säilyketeollisuuden tarvitsemat lasipurkit tuotetaan pääosin valkovenäläis-kanadalaisessa yhteisyrityksessä Elizovon kylässä (*Steklozavod Elizovo*). Vuonna 1997 perustetun tehtaan rahoitukseen osallistui mm. EBRD.

Elintarvikealan yrityksistä noin 50 kuuluu valtiolliseen **Belgospishcheprom**-konserniin: *Internet: <http://www.bgp.by/>*

Tieto- ja viestintätekniikka

- Kiinteän verkon markkinoita hallitsee valtiollinen Beltelekom
- Kiinteän verkon markkinoilla penetraatioaste on alle 40 prosenttia
- Matkapuhelintiheys on lähes 90 prosenttia
- GSM-operaattoreita on kolme: MTS, MDC (Velcom) ja Best
- Presidentinhallinnon aloitteesta Minskiin on perustettu teknologiapuistoa (50 ha) korkeateknologia- ja telekommunikaatioalan kehityksen edistämiseksi

Lankapuhelinmarkkinat

Kiinteän verkon monopoliyhtiö **Beltelekom** (<http://www.beltelecom.by/>) perustettiin vuonna 1995. Beltelekom muodostuu useista alueellisista toimintayksiköistä, kuten Brestobltelekom, Vitebskobltelekom, Gomelobltelekom, Grodnoobltelekom, Mogilevobltelekom, Minskobltelekom ja Minskaja gorodskaja telefonnaja set. Parantaakseen mahdollisuuksiaan päästä WTO:n jäseneksi Valko-Venäjä on sitoutunut purkamaan asteittain valtion omistusta Beltelekomissa. Vaikka merkittävä osuus yrityksessä saatetaan myydä jossain vaiheessa ulkomaiselle investoijalle, jää enemmistöosakkuus edelleen valtion haltuun. Lankapuhelintiheys on Valko-Venäjällä keskimäärin alle 40 prosenttia. Tilanne on maaseudulla olennaisesti heikompi ja siellä tiheys on alle 30 prosenttia.

Matkapuhelinmarkkinat

Valko-Venäjän ensimmäinen matkapuhelinpalveluja tarjoava yritys on vuonna 1993 toimintansa aloittanut valkovenäläis-hollantilainen yhteisyrittäjä **BelCel** (<http://www.belcel.by/en/>), joka tarjoaa cdma2000 (IMT-MC-450) -palveluja. BelCel on pienin matkapuhelinoperaattoreista ja sillä oli vuoden 2008 lopussa vain runsaat 100 000 asiakasta. Tällä hetkellä hollantilainen CIB BV omistaa 50 prosenttia BelCelistä ja valtiollinen Beltelekom toiset 50 prosenttia.

Vuoden 1999 keväällä aloitti toimintansa ensimmäinen GSM -palveluja tarjoava yhteisyrittäjä **Mobile Digital Communications - MDC** (Mobilnaja Zifrovaja Svjaz -MZS), joka toimii Velcom- ja Privet -tuotemerkeillä (<http://www.velcom.by/>). MDC tarjoaa GSM900/1800 -palveluja. Velcomin verkko kattaa alueen, jolla asuu yli 90 prosenttia Valko-Venäjän kaupunkiväestöstä.

Vuoden 2007 lokakuussa MDC:n omistus pohja muuttui, kun Telekom Austria osti 730 miljoonalla dollarilla 70 prosentin osuuden yhtiössä. Lisäksi sillä on oikeus ostaa loput 30 prosenttia vuoden 2010 viimeisellä neljänneksellä 320 miljoonalla dollarilla. Telekom Austrian tavoitteena on saada 3G-lisenssi Valko-Venäjällä, kun lisenssejä joskus aletaan myöntää.

Syyskesällä 2001 järjestetyn tarjouskilpailun toisesta GSM-lisenssistä voitti **Mobile TeleSystems** (MTS; Venäjä, www.mts.by), joka ilmeisesti presidentti Lukashenkan suosiollisella myötävaikutuksella päihitti neljä muuta ulkomaista tarjoajaa. Perustetussa tytäryhtiössä MTS:illä on 49 prosentin osuus ja Beltelekomilla 51 prosentin osuus. Yrityksellä on lisenssi GSM 900/1800 -palvelujen tarjoamiseen. MTS pitää Valko-Venäjää tärkeimpänä reittinä Länsi-Euroopan markkinoille. MTS Belarusilla oli vuoden 2008 lopussa 4,32 miljoonaa GSM-asiakasta ja se oli selvä markkinajohtaja yli 50 prosentin markkinaosuudella.

Tarjouskilpailu kolmannelta GSM-lisenssistä julkistettiin kesäkuussa 2004. Kiinnostus 49 prosentin osuutta kohtaan uudessa yhtiössä oli kuitenkin laimeaa, minkä vuoksi hallitus ilmoitti 7.10.2004, että tarjouskilpailu peruutetaan presidentti Lukashenkan toivomuksesta. Epäonnistuttuaan investoijan houkuttelemisessa hallitus päätti perustaa oman valtiollisen GSM-operaattorin, joka tunnetaan nimellä BeST (www.best.by; tavaramerkki life:)). Yritys aloitti GSM 900/1800 -palvelujen tarjoamisen joulukuussa 2005 ja laajensi vuoden 2006 aikana palvelunsa lähes kaikille tiheimmin asutuille alueille Valko-Venäjällä. BeSTillä oli runsaat 200 000 asiakasta vuoden 2008 lopussa ja vain noin kahden prosentin markkinaosuus. Elokuussa 2008 Turkcell osti 80 prosentin osuuden BeSTissä noin 500 miljoonalla dollarilla. Turkcellin kaupan jälkeen kaikki Valko-Venäjän kolme matkapuhelinoperaattoria ovat ulkomaisen omistajan hallussa.

Kaikilla kolmella GSM-operaattorilla on valmiudet ottaa käyttöön 3G-palvelut, kun toimilupia joskus aletaan myöntää.

Internet

Kiinteän verkon kehittymättömyyden vuoksi internet-markkinat ovat Valko-Venäjällä vielä melko suppean joukon käytössä. Maan tietoliikenneministeriön mukaan maassa oli 3,1 miljoonaa internetin käyttäjää. Laajakaista-asiakkaita oli noin 470 000, loput dial-up -asiakkaita. Vuoteen 2010 mennessä laajakaista-asiakkaiden määrän ennustetaan nousevan puoleen miljoonaan ja penetraatioasteen 9 prosenttiin. Markkinoita hallitsee Beltelekom ("ByFLy") yli 50 prosentin osuudella, loppuosa jakautuu 180 muun (mm. kaapeli-tv-yhtiö Cosmostv) internet-palvelujen tarjoajan (ISP) kesken.

Tähän saakka langattomia internet-palveluja WiFi-verkkojen kautta on saanut tarjota ainoastaan Beltelecom. Tammikuussa 2009 tietoliikenneministeriö myönsi luvan myös vaihtoehtoisille internet-operaattoreille tarjota langattomia laajakaistapalveluja WiFi-verkkojen kautta. Kaikki ISP:it ovat kuitenkin riippuvaisia Beltelecomin maanlaajuisesta verkosta, jonka käytöstä peritään suhteellisen korkeat hinnat ja joka toimii ajoittain heikosti.

Teknologiapuistot

IT-sektori kuuluu Valko-Venäjän kehittyneimpiin tuotannonaloihin. Alan edelleen kehittämiseksi presidentti Aljaksandr Lukashenka allekirjoitti syyskuussa 2005 lain korkeateknologiapuiston perustamisesta (High Tech Park - www.park.by). Alueella on tarkoitus edistää informaatioteknologian ja ohjelmistotuotannon kehitystä sekä lisätä näiden vientiä. Yritysten rekisteröinti alueelle aloitettiin vuoden 2006 heinäkuussa. Vuoden 2008 loppuun mennessä alueelle oli rekisteröitynyt noin 50 yritystä, joista suurin osa on valkovenäläisiä (mm. Valko-Venäjän tiedeakatemian tiettyjä osastoja ja akatemian alainen elektroniikkainstituutti, EPAM Systems, SKB Kamerton).

High Tech Parkiin rekisteröityville yrityksille myönnetään vero- yms. etuja, mm. vapautus voitto-, kiinteistö- ja arvonlisäveroista sekä tuontitulleista. Valko-Venäjän teknologiapuiston erikoisuus on se, että veroedut eivät ole rajattu vain tällä alueella sijaitseville IT-yrityksille. Etuja voivat saada myös puiston ulkopuolella työskentelevät alan tutkimusinstituutit tai yritykset mm. erilaisiin tutkimushankkeisiin. Tällä pyritään estämään se, etteivät korkeasti koulutetut alan ammattilaiset lähde pois nykyisistä työpaikoistaan ja siirry teknologiapuistoon. Tunnettuja Valko-Venäjällä toimivia IT-alan yrityksiä ovat mm. [Avest](#), [Agat](#), [Integral](#), [BelOMO](#), [EPAM Systems](#) ja [IBA Group](#).

Palvelusektori

Kauppa

Suotuisa maantieteellinen sijainti ja Venäjän talouden elpyminen ovat antaneet viime vuosina kasvuvauhtia Valko-Venäjän palvelualoille, mm. kuljetussektorille ja vähittäiskaupalle. Siltikin vähittäiskauppa on Valko-Venäjällä edelleen kehittämätöntä ja torikauppa on edelleen voimissaan. Hallitus valvoo osittain yksityistettyä vähittäiskaup-

pasektoria asettamalla erilaisia hinta- ja myyntirajoituksia. Keskushallinto määrää mm. kulutustavaratoimitusten tarpeesta varsinkin maan pääkaupunkiin. Keskushallinnon virkamiesten määräysvalta tulee näkyviin myös lisenssien myöntämisen yhteydessä. Valko-Venäjällä on vasta kourallinen länsityylisiä liikkeitä, jotka myyvät tuontituotteita. Toinen vaihtoehto hankkia tuontituotteita ovat pimeät markkinat, joiden asema Valko-Venäjällä on edelleen melko vahva.

Vaikka Minskissä toimii jo useita hypermarketteja, kuten Hyppo, ProStore ja Korona, ovat vähittäiskauppamarkkinat edelleen varsin kehittymättömät. Tilanne on kuitenkin pikku hiljaa muuttumassa. Valko-Venäjän kauppaministeriön mukaan vireillä on 44 kauppakeskushanketta, joista kaksitoista toteutetaan Minskissä seuraavien viiden vuoden aikana, muut muissa alueellisissa keskuksissa.

Maaliskuussa 2009 IFC myönsi venäläisen Alfa Groupin tytäryhtiölle A1:lle 16 miljoonan dollarin lainan Belmarket-ketjun laajentamishankkeiden rahoittamiseksi. Belmarket aikoo avata Minskissä ja muissa aluekeskuksissa 128 liikettä. Rahoituksen ansiosta Belmarket nousee johtavaksi vähittäiskauppaketjuksi maassa.

Ulkomaiset ketjut eivät ole kiirehtineet Valko-Venäjän markkinoille ja ensimmäiset yrittäjät aloittivat toimintansa oikeastaan vasta vuoden 2006 aikana. Toukokuussa 2006 venäläisen Viktoria-ketjun osakas, Aleksander Zaribko osti kaksi Zakroma-nimellä toimivaa liikettä ja heinäkuussa viisitoista Rublevskij-minimarketia Minskissä.

Investointiyhtiö Finstar, jonka omistavat Vulkan-ketju ja serbialainen Delta Holding, on ilmoittanut investoivansa 700 miljoonaa dollaria 180 liikkeen avaamiseen Valko-Venäjällä ja Ukrainassa tulevien viiden vuoden aikana. Joulukuussa 2007 venäläisen X5 Retail Groupin pääomistaja Alfa-Group ilmoitti investoivansa IFC:n lainat mukaan lukien 83 miljoonaa dollaria discounter-ketjun luomiseen Valko-Venäjällä.

Ulkomaisten tuotteiden pääsyä Valko-Venäjän vähittäiskauppoihin helpottanee hallituksen syyskuussa 2006 tekemä päätös poistaa ulkomaisia tuotteita koskevat rajoitukset vähittäiskaupoissa. Kotimaisen teollisuuden suojelemiseksi aikaisemmin oli voimassa määräys, jonka mukaan vähittäiskaupan tavaravalikoimista 70 prosenttia oli oltava kotimaista alkuperää. Samalla kun hallitus poisti rajoitukset, se toisaalta ilmoitti korottavansa tuontitulleja, jos tuonti alkaa uhata kotimaista tuotantoa.

Matkailu

Valko-Venäjällä on vielä paljon hyödyntämätöntä potentiaalia matkailusektorilla. Maan todellisuutta heikompi imago ulkomailla, rajoitettu hotellikapasiteetti, viisumivaatimukset ja rajamuodollisuudet ovat pitäneet länsimaiset turistit maan rajojen ulkopuolella. Valko-Venäjällä olisi kuitenkin tarjottavana matkailijoille runsaasti ennen näkemättömiä kohteita, historiallisia muistomerkkejä, luonnonpuistoja, maatilamatkailua yms.

Vuonna 2008 Valko-Venäjällä vieraili 5,3 miljoonaa ulkomaista vierasta 134 maasta. Matkailutulot kasvoivat peräti 78,8 prosenttia edellisvuodesta 109,9 miljoonaan dollariin. Vuoden 2009 kasvun ennakoitiin olevan 25 prosentin luokkaa.

Kotimaisten matkailijoiden suosiossa on maatilamatkailu. Maassa on 484 maatilaa, jotka ottivat vuonna 2008 vastaan 39 000 koti- ja ulkomaista matkailijaa. Vuoden 2009 alussa Belagroprombank myönsi 8,5 miljardin Valko-Venäjän ruplan lainan 60 uudelle maatilalle matkailufasiliteettien kehittämiseksi. Matkailijoille on tarkoitus avata myös maan suojeltuja luonnonpuistoja, joita on kaiken kaikkiaan yli 70. Alueiden läheisyyteen on määrää rakentaa parkkipaikkoja, leirintäalueita, pienhotelleja ja ruokailupaikkoja. Myös tieverkostoa on tarkoitus kunnostaa.

Kun Venäjä ja Ukraina kielsivät pelikasinotoiminnan muutamaa erityisaluetta lukuun ottamatta, Valko-Venäjä suunnittelee oman peli- ja kasinoalueen perustamista Minskin kansainvälisen lentokentän lähelle. Pelihimoisten houkuttelemiseksi alueelle tarjotaan viisumivapaata pääsyä, mahdollisuutta ostaa tiettyjä tuotteita duty free, minkä lisäksi pelikasinojen pitäjät saavat veroetuja. Päätöstä tällaisen peli- ja virkistysalueen perustamisesta odotetaan kuluvaan kesän aikana.

Pankkisektori

Vuonna 1991 Valko-Venäjä loi oman riippumattoman pankkijärjestelmänsä ja muutti Neuvostoliiton valtionpankin (Gosbank) Valko-Venäjän haaraosaston Valko-Venäjän keskuspankiksi. Tämän jälkeen Valko-Venäjä myönsi lisenssin suurelle joukolle yksityisiä pankkeja ja myi osittain osuuksiaan valtiollisissa pankeissa. 90-luvun puolivälin jälkeen osa pankeista lopetti toimintansa tiukentuneen rahapolitiikan vuoksi. Valko-Venäjän pankkisektori on kasvanut nopeasti viime aikoina.

Vuoden 2009 maaliskuun alun tietojen mukaan Valko-Venäjällä toimii 31 pankkia, joista 23:ssa on ulkomaista pääomaa. Kahdeksan pankkia on kokonaan ulkomaisessa omistuksessa. Maan suurimpia kotimaisia pankkeja ovat valtion omistuksessa olevat Belarusbank-säästöpankki (104 konttoria), Belagroprombank (113 konttoria), Belpromstroibank (36 konttoria) ja Vneshekonombank (24 konttoria).

Suurin ulkomaista pääomaa omaava pankki on maan kolmanneksi suurin pankki Priorbank, jossa Raiffeisen International Bank Holding AG on enemmistöosakas 63,05 prosentin osuudella. Vuoden 2008 alussa edustusto Valko-Venäjällä oli seuraavilla ulkomaisilla pankeilla: Commerzbank AG (Saksa), SNORAS (Liettua), AO "Rietumu Banka", AO Aizkraukles Banka ja AO "Trasta komercbanka" (Latvia), ZAO Alfa-Bank (Ukraina), UniCredit (Venäjä) sekä Mezghosudarstvennyj bank (Valtioiden välinen pankki), joka on IVY-maiden perustama pankki.

Lisätietoa pankkisektorista: <http://www.nbrb.by/system/banks.asp>

Tapakulttuuri

Liiketoiminta

- Liikkeenjohtotyylillä edelleen autoritääriinen
- "Harmaata eminenssiä" arvostetaan, esittely arvojärjestyksessä
- Liikeneuvottelujen edistymistä auttavat hyvät suhteet korkealla tasolla
- Toimintaa Valko-Venäjällä aloitettaessa kannattaa panostaa tuontia korvaaville ja vientiin suuntautuneille aloille sekä aloille, jotka ovat hallituksen prioriteettialueilla (tällä hetkellä esim. vähittäiskauppa, logistiikka, kiinteistöala, energiansäästöhankeet). Näin saadaan korkean tason tuki hankkeille.
- Pk-yrityksissä ongelmana johtotaidon sekä ymmärryksen puute yrityksen kehityssuunnista, markkinoinnista tms.
- Ulkomaiselta kumppanilta odotetaan täsmällisyyttä, vaikka aikakäsitys isännillä saattaa olla "joustava"
- Liikekumppanin oletetaan pystyvän keskustelemaan myös esim. kulttuurista
- Virallinen kieli on valkovenäjä, mutta venäjällä pärjää hyvin, englannin taito yleistyessä
- Teitittely on välttämätöntä, tavatessa ja erotessa kätellään
- Liikelahjoiksi käyvät esimerkiksi alkoholi, savukkeet, makeiset
- Lasia ei nosteta ilman maljapuheita
- Neuvotteluissa käytetään pukua tai yhdistelmäpukua, ei villapaitoja, farkkuja
- Ruokapöydässä eurooppalainen käytäntö
- Neuvottelupöydässä osapuolet omalla puolellaan

Muuta

- Vesijohtoveden sijasta suositellaan pullotettua vettä
- Terveystason taso on Valko-Venäjällä heikko, kaikki tarvittavat lääkkeet, ruiskut yms. kannattaa ottaa matkalle mukaan
- Suomella ei ole suurlähetystä Valko-Venäjällä, vaan siihen liittyviä asioita hoitaa Suomen Liettuan suurlähetystö:

VilnaKlaipedos gatve 6, 3rd floor
Lt-01117 Vilnius, Lithuania
Puh. +370-5-212 1621, 212 2775 (viisumit)
S-posti [sanomat.vil@formin.fi](mailto:sanommat.vil@formin.fi)

Valko-Venäjälle tarvitaan viisumi, jonka voi hankkia Liettuan suurlähetystön ohella myös Valko-Venäjän Tukholman-suurlähetystöstä tai Valko-Venäjän Tallinnan konsulaatista:

Valko-Venäjän Tukholman-suurlähetystö
Herserudsvägen 5, 4. kerros
Lidingö 181 34
Ruotsi
Puh. + 468 731 5745

Valko-Venäjän Tallinnan-konsulaatti
Magdaleena 3, sektioon B
EE 11312 Tallinn
Eesti
Puh. + 372 651 55 02

Linkkejä

<http://www.president.gov.by/> Presidentinviraston sivut
<http://www.government.by> Hallitus
<http://w3.economy.gov.by/> Valko-Venäjän virallinen portaali
<http://www.mfa.gov.by> Valko-Venäjän ulkoasianministeriö
<http://www.export.by> National Center for Marketing and Price Study

<http://www.mintorg.gov.by> Valko-Venäjän kauppaministeriö
<http://ncpi.gov.by/minfin/> Valko-Venäjän valtiovarainministeriö
<http://www.belstat.gov.by> Valko-Venäjän tilastokomitea
<http://www.economy.gov.by> Valko-Venäjän talousministeriö
<http://www.cci.by> Valko-Venäjän kauppa- ja teollisuuskamari
<http://www.nbrb.by> Valko-Venäjän keskuspankki
<http://www.park.by> High Tech Park (Minsk)

<http://www.belarusguide.com/main/index.html> Yleistietoa Valko-Venäjältä
<http://www.customs.gov.by/> Valko-Venäjän tullikomitea
<http://www.gosstandart.gov.by/> Standardisointikomitea
<http://ictt.by/en/about.asp> Republican Centre for Technology Transfer
<http://www.icetrade.by> Maksullinen tenderitietokanta
<http://www.b2b.by/ru/> Yellow pages (yritystietoja)

Aluekohtaisia linkkejä

<http://www.minsk.gov.by/> Minskin kaupunginhallinnon sivut
<http://interfax.belros.info/minskobl/eng/> Minskin alueen viralliset sivut
<http://www.gomel-region.gov.by/> Gomelin alueen sivut
<http://www.gorod.gomel.by/> Gomelin kaupungin viralliset sivut
<http://www.regadmin.vitebsk.by/> Vitebskin aluehallinto
<http://www.region.mogilev.by/> Mogiljovin alueen viralliset sivut

<http://www.svetlogorsk.by/> Svetlogorskin alue

<http://www.technopark.by/> Mogiljovissa sijaitseva teknologiapuisto

Teollisuusyhdistyksiä

http://www.belneftekhim.by Öljy-, petrokemian- ja kemianteollisuuden yhdistys

http://www.bellesbumprom.by Metsä- ja puunjalostusalan yhdistys

http://www.bellegprom.by Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja turkisalan yhdistys

<http://www.bgp.by/> Maatalous- ja elintarvikealan yhdistys

<http://www.belbiopharm.by/> Lääketeollisuuden yhdistys

Kansainvälisiä tutkimus- ja rahoituslaitoksia

<http://db.eiu.com> EIU (the Economist Intelligence Unit), maksullinen

<http://www.worldbank.org> Maailmanpankki

<http://www.ebrd.com> EBRD

<http://www.imf.org/external/country/BLR/index.htm> IMF:n Valko-Venäjä -sivut

<http://www.bisnis.doc.gov/> U.S. Department of Commerce - maatiedostot

Tiedotusvälineitä

<http://www.belapan.by/> BelaPAN informatsioonaja kompanija

<http://bdg.press.net.by/> Belorusskaja Delovaja Gazeta

<http://www.belta.by/> Belorusskoje Telegrafnoje Agentstvo (valtiollinen tietotoimisto)

Suomalaisia tietolähteitä

<http://www.finland.lt/fi/> Suomen Vilnan suurlähetystö, joka hoitaa myös Valko-Venäjää